

รายงานการศึกษาเบื้องต้น

กระบวนการพัฒนา

ระบบการจัดการประมงโดยชุมชน

กรณีศึกษา ชุมชนประมงเกาะยาว จังหวัดพังงา

โดย

รศ.ดร.กังวาลย์ จันทระโชติ

นส.แสงเทียน อัจจิมาบุตร

นายอดิสร พร้อมเทพ

นส.ต้นสนีย์ ทวีวรลักษณ์

เสนอต่อ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

กรกฎาคม 2542

1) รหัสเอกสารอ้างอิง หรือ รหัสโครงการ. RD64/0001/2541

2) ลำดับที่.

3) ชื่อผลงาน. รายงานการศึกษาระดับชั้น การพัฒนาระบบการจัดการ
ประมวลผลข้อมูล การศึกษาค้นคว้า ประมวลผลการดำเนินงาน

4) ลักษณะงาน (งานวิจัย หรือ วิทยานิพนธ์) งานวิจัย

5) รายชื่อผู้จัดทำ หรือ ผู้วิจัย. กิ่งกาศน์ จันทราโชติ, แสงเทียน อภิวิมลกุล,
อติพร พรหมเทพ, ศันสนีย์ เขียววรลักษณ์

สังกัดหน่วยงาน องค์กร. ภาควิชาการจัดการประมวลผลข้อมูล อ.เกษตรศาสตร์

6) ผู้ให้ทุน. สกอ.

7) ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.

8) เดือน ปี ที่งานวิจัย หรือวิทยานิพนธ์เสร็จสิ้น. กรกฎาคม 2542

9) สถานที่มี. สกอ.

10) Keywords. สิทธิ-การจัดการทรัพยากร

11) สรุปย่อ

วัตถุประสงค์โดยย่อ. เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และต้นทุนของระบบประมวลผลข้อมูล รวมทั้งวิธีการ
ประมวลผลข้อมูลในระบบการประมวลผลข้อมูล การศึกษาค้นคว้า ประมวลผลการดำเนินงาน
และการพัฒนาระบบการจัดการประมวลผลข้อมูล การศึกษาค้นคว้า ประมวลผลการดำเนินงาน
ลักษณะของข้อมูลที่ให้(1) จากเอกสาร ได้แก่ เอกสารงานวิจัย รายงานประจำปี ส่วนราชการ
2. ให้นำข้อมูลภาคสนาม จากความสัมพันธ์ นักวิชาการรัฐ NGO: หน่วยงานราชการในพื้น
ทฤษฎี และแนวคิดในการวิจัย. แนวคิดเรื่องการจัดการประมวลผลข้อมูล

แบบสำรวจและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.

ผลสรุปที่สำคัญโดยย่อ.

รายงานการศึกษาเบื้องต้น

กระบวนการพัฒนา

ระบบการจัดการประมงโดยชุมชน

กรณีศึกษา ชุมชนประมงเกาะยาว จังหวัดพังงา

โดย

รศ.ดร.กังวาลย์ จันทระโชติ

นส.แสงเทียน อัจฉิมานกุล

นายอดิสร พร้อมเทพ

นส.คันสนีย์ หวังวรลักษณ

เสนอต่อ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

กรกฎาคม 2542

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 : บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.5 คำถามและประเด็นการศึกษาวิจัย	3
บทที่ 2 : วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล	5
2.1 แหล่งข้อมูล	5
2.2 การศึกษาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5
2.3 การศึกษาด้านกายภาพ	6
2.4 การศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านองค์กรและการจัดการ	6
2.5 การศึกษาด้านการจัดการ	6
บทที่ 3 : สภาพปัจจุบันของเกาะยาว	7
3.1 ประวัติชุมชน	7
3.2 ข้อมูลพื้นฐาน	10
3.3 สภาวะทรัพยากรธรรมชาติ	12
3.4 ด้านกายภาพ	18
3.5 สภาวะทางสังคม-เศรษฐกิจ	26
3.6 องค์กรและการจัดการ	41
3.7 ปัญหาและอุปสรรค	48

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 พื้นที่การปกครองของอำเภอเกาะยาว	8
ตารางที่ 2 พื้นที่การปกครองของแต่ละหมู่บ้าน	9
ตารางที่ 3 ชนิดของสัตว์น้ำที่มีการแพร่กระจาย	13
ตารางที่ 4 บริเวณที่พบครอบครัวยุคสัตว์น้ำแต่ละชนิดที่สำคัญทางเศรษฐกิจ	14
ตารางที่ 5 พื้นที่ป่าชายเลนในเขตอำเภอเกาะยาว	16
ตารางที่ 6 รายชื่อพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ(ป่าบก) ในเขตอำเภอเกาะยาว	17
ตารางที่ 7 จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ จำแนกตามรายตำบล	20
ตารางที่ 8 การใช้น้ำของครัวเรือนในอำเภอเกาะยาว	21
ตารางที่ 9 แหล่งเก็บกักน้ำที่สำคัญในอำเภอเกาะยาว	21
ตารางที่ 10 ท่าเรือที่สำคัญของอำเภอเกาะยาว	22
ตารางที่ 11 กลุ่มโรงเรียนในเขตอำเภอเกาะยาวจำแนกตามขนาดโรงเรียน	23
ตารางที่ 12 รายชื่อโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ อำเภอเกาะยาว	24
ตารางที่ 13 ศาสนสถานในอำเภอเกาะยาว	25
ตารางที่ 14 จำนวนประชากรในเขตอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ.2541	27
ตารางที่ 15 โครงสร้างอายุประชากรอำเภอเกาะยาว	28
ตารางที่ 16 พื้นที่ทำการเกษตรของอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2541	29
ตารางที่ 17 รายละเอียดของพืชเศรษฐกิจในอำเภอเกาะยาว ปีพ.ศ. 2541	30
ตารางที่ 18 จำนวนครัวเรือนประมงของอำเภอเกาะยาว จำแนกตามประเภท การทำประมง ปี พ.ศ. 2538	30
ตารางที่ 19 จำนวนเรือประมงจำแนกตามลักษณะของเรือ	32
ตารางที่ 20 จำนวนผู้มาเสียอาชญาบัตรจำแนกตามชนิดเครื่องมือประมง ปี พ.ศ. 2541	33
ตารางที่ 21 จำนวนครัวเรือนประมงจำแนกตามประเภทเครื่องมือประมง	35

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 22 สภาพด้านการพาณิชย์ในอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2538	37
ตารางที่ 23 สถานที่พักผ่อนในอำเภอเกาะยาว	39
ตารางที่ 24 กลุ่มต่างๆที่เกิดขึ้นของประชาชนในอำเภอเกาะยาว	42

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามแนวคิดใหม่เริ่มมุ่งเน้นความสำคัญต่อบทบาทของชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีกระแสเรียกร้องของกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านหลายแห่งโดยเฉพาะในเขตภาคใต้ของประเทศที่จะขอเข้าไปมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรประมง การรวมตัวของชุมชนเริ่มก่อตัวและมีการดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 มีการกำหนดแนวคิดเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการปกป้อง พื้นฟูพื้นที่ในการทำประมง สาเหตุหลักที่ทำให้ชุมชนประมงพื้นบ้านภาคใต้มีการรวมตัวเนื่องจากปัญหาที่ได้รับรุนแรงมากกว่าในเขตพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก รายได้หลักของชาวประมงเกิดจากอาชีพการทำประมง รายได้จากอาชีพเสริมอื่น ๆ น้อยมาก สืบเนื่องจากการขาดความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอื่น ชุมชนประมงอยู่ห่างไกลจากแหล่งที่มีการว่าจ้างแรงงาน เมื่อปัญหาการทำประมงซึ่งจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเกิดสภาวะ “ทรัพยากรเสื่อมโทรมจากการทำประมงมากเกินไป”

ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรร่วมกันของกลุ่มประมงพื้นบ้านและกลุ่มประมงพาณิชย์ที่ใช้เครื่องมือ อวนลาก อวนรุน อวนล้อม ที่มีขีดความสามารถในการใช้ทรัพยากรมากเกิดกำลังผลิต มีการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมายทำการประมงในเขตพื้นที่ห้าม เช่น บริเวณชายฝั่งในเขต 3,000 เมตร ส่งผลให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จนบางครั้งเกิดความรุนแรงจนถึงขั้นปะทะกันหลายครั้ง และในบางครั้งก่อให้เกิดการต่อสู้จนเสียชีวิต การรวมตัวของกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านมีสภาพทั้งที่เป็นกลุ่มทางการและกลุ่มไม่เป็นทางการ ภายใต้อาณัติช่วยเหลือทั้งของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และประชาชนทั่วไป ความเคลื่อนไหวของชาวประมงพื้นบ้านจึงเป็นการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในสังคมของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านเป็นสำคัญ

ทิศทางการเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของรัฐยังเป็นความหวังของชุมชนที่จะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชนนั้น Qdtrom(1990) และ Pinkerton(1989) ได้ชี้ว่า เงื่อนไขที่สำคัญในการไปสู่ความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายประการ อาทิ เช่น การมีประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรประมงในชุมชนมาก่อน มีการรวมตัวในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง มีผู้นำที่เข้มแข็ง กฎระเบียบที่ชุมชนกำหนดได้มีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เป็นต้น สำหรับฝ่ายรัฐนั้น จะต้องยินยอมกระจายอำนาจในการจัดการประมงให้แก่ชุมชน และเป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการในแง่มุมต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน เพื่อชุมชนจะได้นำไปพิจารณาในการกำหนดแนวทางในการจัดการประมงของชุมชนต่อไป อย่างไรก็ตามเนื่องจากแนวคิดในการจัดการประมงยังเป็นสิ่งใหม่สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐและชาวประมงพื้นบ้าน ในแนวความคิดนั้นสามารถทำความเข้าใจ

ใจกันได้โดยไม่ว่าง แต่ในทางปฏิบัติมีข้อปลีกย่อยเป็นจำนวนมากที่จะต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและชาวประมง ปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลยืนยันได้ว่าชาวประมงพื้นบ้านโดยทั่วไปมีความเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของชุมชนอย่างชัดเจนหรือไม่ ซึ่งในระบบการจัดการประมงโดยชุมชนนั้น สิทธิและหน้าที่ของชุมชนชาวประมงและชาวประมงจะถูกกำหนดไว้อย่างแน่ชัด

ชุมชนชาวประมงเกาะยาว ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ ตำบลเกาะยาวน้อย ตำบลเกาะยาวใหญ่ และตำบลพุนเณร เป็นที่ยอมรับในการเข้าไปมีบทบาทของชาวประมงพื้นบ้านเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนที่ค่อนข้างจะเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังมีกลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ปัจจัยที่ช่วยเกื้อหนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ได้แก่ การมีผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน และรัฐ เป็นต้น ดังนั้นการจัดการประมงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเกิดขึ้นได้ไม่ยาก และคาดว่าจะจะเป็นชุมชนตัวอย่างที่จะให้ชุมชนอื่นได้เข้ามาศึกษาและนำไปประยุกต์ในพื้นที่ชุมชนประมงอื่นๆ สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน เนื่องจากไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ดังนั้น หากได้มีการศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชนของชาวประมงเกาะยาวอย่างเป็นระบบแล้ว จะช่วยให้ชุมชนอื่นๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบในชุมชนของตน ในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐจะสามารถนำไปเป็นบทเรียนสำหรับการกำหนดการทำงานในอนาคต และที่สำคัญคือการได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ในกระบวนการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน จะนำไปสู่การกำหนดทิศทางการดำเนินงานในเรื่องนี้ในอนาคตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการจัดการทรัพยากรประมง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนประมงเกาะยาวและการพัฒนาที่ผ่านมา
2. ศึกษาวิวัฒนาการของชุมชนในด้านการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรม
3. ศึกษาการประกอบอาชีพประมง และการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน รวมทั้งปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาระบบนี้
4. ศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

- 1) ขอบเขตด้านพื้นที่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ประกอบด้วย 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลเกาะยวน้อย ตำบลเกาะยาวใหญ่ และตำบลพรุไฉน เนื้อที่ ประมาณ 141 ตารางกิโลเมตร
- 2) ขอบเขตด้านสาระ กำหนดแนวทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - (1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - (2) ด้านกายภาพ
 - (3) ด้านเศรษฐกิจและสังคม
 - (4) ด้านองค์กรและการจัดการ
- 3) การศึกษาชุมชนประมงกับการจัดการ เพื่อกำหนดแนวคิดและรูปแบบการพัฒนา ระบบการจัดการทรัพยากรประมง

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการประมงโดยชุมชน วิเคราะห์โครงสร้างของชุมชน และกำหนดทิศทางรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนชาวประมง อันจะนำไปสู่การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.5 คำถามและประเด็นการศึกษาวิจัย

1.5.1 ทรัพยากรและสถานภาพขั้นพื้นฐาน

(1) สภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ทรัพยากรธรรมชาติ แบ่งเป็น

ก. ทรัพยากรพืชและสัตว์น้ำ ได้แก่ ทรัพยากรประมง ปะการัง หญ้าทะเล สัตว์น้ำอื่น ๆ ป่าชายเลน

ข. ทรัพยากรพืชและสัตว์บก ได้แก่ ป่าไม้ สัตว์ป่า

ค. ทรัพยากรน้ำ ได้แก่ กระแสน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

ง. ทรัพยากรดิน ได้แก่ พื้นท้องทะเล พื้นแผ่นดิน เกาะต่าง ๆ

2) สิ่งแวดล้อม ได้แก่ คุณภาพน้ำ

(2) ด้านกายภาพ

- 1) พื้นที่เขตที่อยู่อาศัย เขตเกษตรกรรม เขตทำการประมง เขตอนุรักษ์ทรัพยากร
- 2) โครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ทำเรือ
- 3) โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ โรงเรียน สถานพยาบาล มัสยิด สถานที่ราชการ
- 4) การบริการด้านอื่นๆ เช่น การกำจัดขยะ

(3) ด้านสังคม-เศรษฐกิจ

- 1) โครงสร้างของชุมชน ได้แก่ ประชากร ความหนาแน่น ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ชุมชนแบบเครือญาติ ชุมชนแบบอุปถัมภ์ และชุมชนแบบฝึกฝ้าย
 - 2) กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กสิกรรม ประมง ปศุสัตว์ อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว
 - 3) สถานะทางเศรษฐกิจ ต้นทุน-ผลตอบแทนของเครื่องมือทำการประมง ปัจจัยการผลิตทั้งในระบบและนอกระบบ รายจ่าย หนี้สิน การออม
 - 4) พื้นฐานทางวัฒนธรรมและค่านิยม ได้แก่ ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (4) กลุ่ม องค์กร และการจัดการ ได้แก่ ประเภทและจำนวนองค์กร /กลุ่มที่เป็นทางการ(Formal group)และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ(Informal group) โครงสร้างขององค์กร คณะกรรมการและสมาชิก การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รูปแบบ งบประมาณ เครือข่ายการประสานงานระหว่างภาครัฐ เอกชน และกลุ่มต่างๆ

1.5.2 ชุมชนประมงกับการจัดการ

- (1) ช่วงเป็นมา ก่อนเป็นอำเภอ (2466-2531) เป็นอำเภอ(2531-2536)

ปัญหาทรัพยากรประมง การทำการประมง ความขัดแย้ง วิธีการแก้ปัญหา การเข้าร่วมในการแก้ปัญหา

- (2) ช่วงเป็นอยู่ จัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ (2537-ปัจจุบัน)
- (3) ช่วงเป็นไป อนาคตในการกำหนดรูปแบบการจัดการ

บทที่ 2

วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แหล่งข้อมูล

2.1.1 ข้อมูลเอกสาร

เป็นข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับเกาะยาว จังหวัดพังงา ได้แก่ เอกสารงานวิจัย ด้านทรัพยากรประมง ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรดินและน้ำ รายงานประจำปีของกรมประมง ของส่วนราชการต่างๆในจังหวัดและของอำเภอเกาะยาว เอกสารประกอบการสัมมนา รายงานการประชุม เอกสารราชการที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน

2.1.2 ข้อมูลสนาม

เป็นข้อมูลระดับทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการเก็บรวบรวมในภาคสนามในช่วงของการศึกษา (15 เดือน) การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ภาครัฐของจังหวัดพังงาและอำเภอเกาะยาว ในระดับจังหวัด เช่น หัวหน้าสำนักงานจังหวัด เจ้าหน้าที่อุทยานกรมป่าไม้ ป่าไม้จังหวัด เจ้าหน้าที่กรมประมง เป็นต้น ในระดับอำเภอ นายอำเภอ ปลัดอำเภอฝ่ายต่างๆ หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ เช่น ประมงอำเภอ ป่าไม้อำเภอ หัวหน้าอุทยานเกาะยาว ศึกษาธิการอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ เกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มและชมรมต่างๆ ผู้ประกอบการแพปลา ชาวประมงพื้นบ้านจำแนกตามเครื่องมือ

2.2 การศึกษาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จำแนกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) ทรัพยากรพืชและสัตว์น้ำ 2) ทรัพยากรพืชและสัตว์บก 3) ทรัพยากรน้ำ 4) ทรัพยากรดิน 5) คุณภาพน้ำ ศึกษาจากเอกสาร แล้วทำการตรวจซ้ำโดยสัมภาษณ์นักวิชาการประมงที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้และหัวหน้าอุทยาน การสำรวจภาคสนามสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและกลุ่มชาวประมง การจัดทำ Mapping และสอบถามโดยการประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม(Participatory Rural Appraisal : PRA) และศึกษาข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ

2.3 การศึกษาด้านกายภาพ

จำแนกด้านกายภาพ ได้แก่ 1) พื้นที่เขตที่อยู่อาศัย 2) โครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค 3) โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม และ 4) การบริการอื่นๆ เช่น ชยะ ศึกษาข้อมูลโดยการสำรวจพื้นที่โดยใช้เครื่องมือ GPS (Geographical Photograph Satellite)

2.4 การศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านองค์กรและการจัดการ

ศึกษาข้อมูลด้านสังคม-เศรษฐกิจ ได้แก่ 1) โครงสร้างของชุมชน 2) กลุ่มอาชีพ 3) สถานะทางเศรษฐกิจ 4) พื้นฐานทางวัฒนธรรมและค่านิยม โดยการศึกษาจากเอกสาร แล้วทำการตรวจใช้กระบวนการ PRA การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กลุ่มและชมรมที่เกี่ยวข้อง ชาวประมงแต่ละกลุ่มเครื่องมือ ผู้ประกอบธุรกิจการประมง นำข้อมูลมาจัดทำ Diagram และตรวจซ้ำ

2.5 การศึกษาด้านการจัดการ

ชุมชนประมงกับการจัดการ จัดแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงเป็นมาก่อนจัดตั้งเป็นอำเภอ(พ.ศ. 2466-2531) และช่วงจัดตั้งเป็นอำเภอ(พ.ศ.2531-2536) ช่วงเป็นอยู่ เริ่มมีการรวมตัวเพื่อการจัดตั้งกลุ่มต่างๆที่เข้มแข็ง (พ.ศ. 2537-ปัจจุบัน) และช่วงเป็นไป ในการกำหนดอนาคตรูปแบบการจัดการ โดยการศึกษาเอกสาร(Documentary Research) การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม ผู้นำศาสนา คณะกรรมการ สมาชิกกลุ่ม และชาวประมงที่ไม่เป็นสมาชิก กลุ่มธุรกิจการประมง องค์กรเอกชน นักวิชาการ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม Participation Action Research : PAR การประเมินเพื่อระบุประเด็นสำคัญในการปรับเปลี่ยน Strategic Determination ในการกำหนดทางเลือกเพื่อการจัดการประมงโดยชุมชน มีขั้นตอน คือ

ขั้นแรก สรุประเด็นหลักในการจัดการประมงชุมชนจากแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบแล้วจัดทำคำถามปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำแนกเป็น กลุ่มนักวิชาการ และข้าราชการ กลุ่มนักพัฒนาเอกชน กลุ่มผู้นำชาวประมง จำนวน 17 คน เพื่อให้ความคิดเห็นอย่างกว้างๆ

ขั้นที่สอง นำข้อมูลมาตัดทอนส่วนที่ซ้ำ นำมาทำคำถามปลายปิดและให้การประเมินค่า (Scaling) 1-5 ลำดับ นำมาวิเคราะห์ ฐานนิยม มัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ขั้นที่สาม นำผลที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทราบคำตอบของตนเองเปรียบเทียบกับกลุ่มเพื่อทบทวน โดยอาจเปลี่ยนคำตอบใหม่ให้อยู่ในพิสัยระหว่างควอไทล์ ถ้าไม่เปลี่ยนคำตอบและคำตอบอยู่นอกพิสัยให้แสดงเหตุผลประกอบ

บทที่ 3

สภาพปัจจุบันของเกาะยาว

3.1 ประวัติชุมชน

3.1.1 การตั้งถิ่นฐาน

พื้นที่เกาะยาวได้ถูกบันทึกไว้ในพงศาวดารเมืองกลาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2384 ระบุว่า เกาะยาวเป็นส่วนหนึ่งของเมืองกลาง กล่าวคือ เขตแดนเมืองกลางด้านทิศตะวันออก เริ่มตั้งแต่เกาะยาว เกาะลัง ขึ้นไปจนถึงแหลมปากพระ ชุมชนที่อาศัยอยู่บนพื้นที่เกาะยาวได้มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า ช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก(ประมาณปี พ.ศ.2328) พม่าได้ยกทัพมาตีหัวเมืองต่างๆของประเทศไทยทางภาคใต้ หัวเมืองฝ่ายใต้หลายเมืองแตกพ่ายแพ้แก่พม่า ทำให้ประชาชนพลเมืองต้องอพยพหนีทัพพม่า ชาวบ้านที่อยู่ตามชายฝั่งทะเลต่างก็หนีโดยทางเรือ จนกระทั่งพบกับเกาะยาวน้อย และเกาะยาวใหญ่ และเห็นว่าทั้งสองเกาะมีทำเลเหมาะสมและปลอดภัยจากกองทัพพม่า จึงใช้ยึดเป็นพื้นที่หลบภัย อาศัย และเป็นที่ทำมาหากินสืบทอดกันเรื่อยมา ดังนั้นบรรพชนของชาวเกาะยาว จึงสืบเชื้อสายมาจาก 2 หัวเมืองใหญ่ คือ ชุมชนเกาะยาวน้อยสืบเชื้อสายมาจากเมืองตรัง และชุมชนเกาะยาวใหญ่สืบเชื้อสายมาจากเมืองสตูล

เกาะยาวอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองกลาง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2352 ช่วงต้นสมัยรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พม่าได้ยกกองทัพมาตีเมืองกลางอีก กองทัพหลวงจากกรุงเทพมหานครยกไปช่วยแต่ไม่ทัน พม่าได้เผาเมืองกลางเสียหายอย่างหนัก ผู้คนจึงพากันอพยพหนีจากเมืองกลางและเกาะยาวไปรวมกันทางฝั่งเมืองพังงา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการรวบรวมราษฎรของเมืองกลางซึ่งหลบหนีพม่ากลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตชุมชนเดิม และกำหนดให้จัดตั้งเมืองกลางและเมืองภูเก็ตขึ้นตามเดิมต่อไป ยกเว้นพื้นที่เกาะยาวที่ยังคงขึ้นอยู่กับเมืองพังงาตามเหตุการณ์ที่เมืองกลางและเมืองภูเก็ตอ่อนแอลงในช่วงสมัยรัชกาลที่ 2 นั้นเอง และสืบเนื่องต่อมาจนปัจจุบัน

3.1.2 การพัฒนาด้านการปกครอง

ก่อนปี พ.ศ. 2446 เกาะยาวได้ขึ้นตรงต่ออำเภอเมืองพังงา มีการแบ่งการปกครองเป็น 2 ตำบล 24 หมู่บ้าน ที่ทำการชุมชนเรียกว่า ทำเนียบ โดยมีนายบ้านเป็นผู้ดูแล เจ้าหน้าที่จากอำเภอจะเข้ามาตรวจตราและเก็บภาษีอากรเป็นครั้งคราว การเดินทางในสมัยนั้นใช้เรือแจวหรือเรือใบเป็นพาหนะในการเดินทาง ปี พ.ศ. 2446 หน่วยงานราชการได้ยกฐานะบริเวณเกาะเหล่านี้นี้ตั้งเป็นกิ่งอำเภอเกาะยาว ในช่วงสมัยปี พ.ศ. 2507-2523 กิ่งอำเภอเกาะยาวได้พยายามหลายครั้งที่จะโอนไปขึ้นกับจังหวัดภูเก็ตแต่ไม่สำเร็จ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2527 ปลัดอำเภอขณะนั้น คือ นายประธาน วิไลชนัน ได้ทำหนังสือเพื่อขอยกฐานะกิ่งอำเภอเกาะยาวขึ้นเป็นอำเภอเกาะยาว ตามหนังสือที่ พง. 011/1843 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2527 เพราะเกาะยาวเป็นเกาะเดียวในจังหวัดพังงาที่มีประชากร

อาศัยอยู่หนาแน่นมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรในเกาะอื่นๆของจังหวัดพังงา จังหวัดจึงได้ยกฐานะจากกิ่งอำเภอขึ้นเป็นอำเภอเกาะยาว เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 ปัจจุบันที่ว่าการอำเภอเกาะยาวและสถานที่ราชการส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา มีการจัดแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ตำบล 18 หมู่บ้าน คือ ตำบลเกาะยาวน้อย มี 7 หมู่บ้าน ตำบลเกาะยาวใหญ่มี 4 หมู่บ้าน และตำบลพรุไรมี 7 หมู่บ้าน(ตารางที่ 1) ในส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็นสุขาภิบาล 1 แห่ง คือ สุขาภิบาลเกาะยาวน้อย และองค์การบริหารส่วนตำบล 3 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยาวน้อย ตั้งอยู่บริเวณที่ว่าการอำเภอเกาะยาว องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยาวใหญ่ ตั้งอยู่ที่ ม.2 บ้านช่องตลาด และองค์การบริหารส่วนตำบลพรุไรมี ตั้งอยู่ที่ ม.2 บ้านพรุไรมี (ภาคผนวก ก)

ตารางที่ 1 พื้นที่การปกครองของอำเภอเกาะยาว

ตำบล	หมู่ที่	บ้าน	ฝ่ายปกครอง	ตำแหน่ง
เกาะยาวน้อย	1	ท่าค่าย	นายมานิตย์ มาตรรักษา	ผู้ใหญ่บ้าน
	2	ใหญ่	นายเดชา เรืองสมุทร	กำนัน
	3	น้ำจืด	นายสมพล เรืองสมุทร	ผู้ใหญ่บ้าน
	4	ท่าเขา	นายประพันธ์ เบ็ญอำมหาด	ผู้ใหญ่บ้าน
	5	ริมทะเล	นายเด่น แสงผล	ผู้ใหญ่บ้าน
	6	แหลมยาง	นายบัว เก็บทรัพย์	ผู้ใหญ่บ้าน
	7	อันเป้า	นายชัยยุทธ์ หวังจิตร	ผู้ใหญ่บ้าน
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหีย	นายก่อเดช เอ็มยุเด็น	ผู้ใหญ่บ้าน
	2	ช่องตลาด	นายอดิเรก หาผลกล้า	กำนัน
	3	ย่าหมี	นายสามารถ งานแข็ง	ผู้ใหญ่บ้าน
	4	คลองบอน	นายอุหมาก เพลินจิตร	ผู้ใหญ่บ้าน
พรุไรมี	1	โล๊ะโป๊ะ	นายหมาดรูเปีย เขาเล็ก	ผู้ใหญ่บ้าน
	2	พรุไรมี	นายจตุรงค์ จิตรนาวิ	ผู้ใหญ่บ้าน
	3	อ่าวกะป้อ	นายอุหมาด บุญสพ	กำนัน
	4	ท่าเรือ	นายอุหมาด ถนนมไถ	ผู้ใหญ่บ้าน
	5	คลองดินเหนียว	นายอับดุลล่อ เพ็ชยาวา	ผู้ใหญ่บ้าน
	6	ออก	นายบุญฤทธิ์ วิจิตรนาวิ	ผู้ใหญ่บ้าน
	7	โล๊ะปาเหนด	นายเตบ เบ็ญอำมหาด	ผู้ใหญ่บ้าน

ที่มา : จากองค์การบริหารส่วนตำบล ,2542

การแบ่งการปกครองของตำบลแต่ละตำบลได้แบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มบ้าน บางหมู่บ้านประกอบด้วยพื้นที่ปกครองมากกว่าหนึ่งกลุ่มบ้านโดยเฉพาะพื้นที่ตำบลเกาะยาวน้อยและตำบลพรุใน จำนวนกลุ่มบ้านที่มากที่สุด คือ หมู่ 3 บ้านอ่าวกะพ้อ ตำบลพรุใน มีจำนวน 5 กลุ่มบ้าน รองลงมา คือ หมู่ 6 บ้านแหลมยาง ตำบลเกาะยาวน้อย มี 4 กลุ่มบ้าน สำหรับพื้นที่ตำบลเกาะยาวใหญ่แต่ละหมู่บ้านมีเพียงหนึ่งกลุ่มบ้าน พื้นที่ของแต่ละหมู่บ้านมีอาณาเขตมากน้อยแตกต่างกัน สำหรับการกำหนดเขตพื้นที่ปกครองแต่ละหมู่บ้านใช้กฎเกณฑ์จากจำนวนประชากรเป็นหลักสำคัญ(ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่การปกครองของแต่ละหมู่บ้าน

ตำบล	หมู่	บ้าน*	พื้นที่ปกครอง
เกาะยาวน้อย	1	ท่าค่าย	บ้านท่าค่าย และบ้านในคลอง
	2	ใหญ่	บ้านใหญ่ และบ้านทุ่ง
	3	น้ำจืด	บ้านปลายนา บ้านกลาง และบ้านน้ำจืด
	4	ท่าเขา	บ้านท่าเรือ และบ้านไสเทา
	5	ริมทะเล	บ้านแหลมไทร บ้านป่าทราย และบ้านริมทะเล
	6	แหลมยาง	บ้านแหลมยาง บ้านนาฟ้าผ่า บ้านมานะห์ และบ้านในคลอง
เกาะยาวใหญ่	7	อันเป้า	บ้านอันเป้า บ้านทุ่งโน และ บ้านท่าตันโต
	1	คลองเหี้ย	บ้านคลองเหี้ย
	2	ช่องตลาด	บ้านช่องตลาด
	3	ย่าหมี	บ้านย่าหมี
พรุใน	4	คลองบอน	บ้านคลองบอน
	1	โล๊ะโป๊ะ	บ้านโล๊ะโป๊ะน้อย และบ้านโล๊ะโป๊ะใหญ่
	2	พรุใน	บ้านพรุใน บ้านพรุเจด และบ้านไม้ผ่าฟัน
	3	อ่าวกะพ้อ	บ้านอ่าวกะพ้อ บ้านตก บ้านทับใต้ บ้านปากคลอง และบ้านโล๊ะจาก
	4	ท่าเรือ	บ้านท่าเรือ และบ้านนาบน
	5	คลองดินเหนียว	บ้านคลองดินเหนียว และบ้านแหลมหัวล้าน
	6	ออก	บ้านออก และบ้านท่ายาง
	7	โล๊ะปาเทรด	บ้านโล๊ะปาเทรด และ บ้านแหลม

*ชื่อหมู่บ้านหลักตามกระทรวงมหาดไทย

3.2 ข้อมูลพื้นฐาน

3.2.1 ที่ตั้ง

อำเภอเกาะยาวตั้งอยู่ทางด้านฝั่งทะเลอันดามันในบริเวณอ่าวพังงา โดยอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดพังงา ห่างจากจังหวัดพังงาประมาณ 42 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอ่าวพังงาและทะเลด้านจังหวัดกระบี่
ทิศใต้	ติดต่อกับทะเลอันดามัน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับหมู่เกาะและทะเลด้านจังหวัดกระบี่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับทะเลด้านจังหวัดภูเก็ต

3.2.2 เนื้อที่

อำเภอเกาะยาวประกอบไปด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยประมาณ 44 เกาะ เกาะที่มีประชากรอาศัยอยู่มีจำนวน 2 เกาะ คือ เกาะยาวน้อย และ เกาะยาวใหญ่ สำหรับเกาะอื่นๆ ได้แก่

ด้านทิศเหนือ ประกอบด้วย เกาะไร้ยางอาย เกาะเหลาบัตอง เกาะกูดเล็ก เกาะกูดใหญ่ และ เกาะแตเระ

ด้านทิศตะวันออก ประกอบด้วย เกาะจางัง เกาะนอก เกาะนก เกาะฮันตู เกาะเมย เกาะกามิด เกาะปาหุเสีย เกาะเหลาบุลิ๊ะ(เกาะผักเบี้ย) เกาะเหลาลาดิง เกาะเหลาเหวี่ยง เกาะยาลาฮูตัง เกาะปากกะ เกาะเหลากา เกาะเหลาปิละ(เกาะห้อง) เกาะหัง(เกาะจิ้ง) เกาะสะยาตาลิง(เกาะซากา) เกาะสะยา(เกาะกายา) เกาะลูกเกาะ เกาะลิ๊ะกาหลาด

ด้านทิศตะวันตก ประกอบด้วย เกาะโบน้อย เกาะโบน้อยใหญ่ เกาะบ่อรังไก่ เกาะตีหมู เกาะทอง เกาะแดง เกาะพลอง เกาะใต้ เกาะยูง เกาะกลางใหญ่ เกาะกลางน้อย เกาะสุม เกาะน้อย และเกาะลิเป๊ะ

ด้านทิศใต้ ประกอบด้วย เกาะไข่ เกาะไข่นอก-ไข่นุ้ย เกาะช่องหลาดน้อย และเกาะช่องหลาดใหญ่

ระหว่างเกาะยาวน้อยและเกาะยาวใหญ่ มีช่องแคบที่เรียกว่า “ช่องหลาด” คั่นกลางกว้างประมาณ 2 กิโลเมตร พื้นที่ของเกาะยาวน้อยและเกาะยาวใหญ่ประมาณ 141 ตารางกิโลเมตร จำแนกพื้นที่ตามรายตำบลได้ดังนี้

● ตำบลเกาะยาวน้อย	พื้นที่ประมาณ	46.46 ตารางกิโลเมตร
● ตำบลเกาะยาวใหญ่	พื้นที่ประมาณ	43.81 ตารางกิโลเมตร
● ตำบลพุนนัง	พื้นที่ประมาณ	50.77 ตารางกิโลเมตร

3.2.3 ลักษณะภูมิประเทศ

(1) ลักษณะพื้นแผ่นดิน

อำเภอเกาะยาวมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นเกาะริมทวีป พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกาะที่เป็นภูเขาทอดยาวตามแนวทิศเหนือ-ใต้ เส้นชั้นระดับความสูงอยู่ในช่วง 100-200 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ยกเว้นยอดเขาบางยอดบนเกาะยาวน้อยและเกาะยาวใหญ่ที่มีเส้นชั้นของยอดเขาสูงเกินกว่า 200 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล แต่น้อยกว่า 300 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ทั้งเกาะยาวน้อยและเกาะยาวใหญ่มีพื้นที่ราบทางฝั่งตะวันตก ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่อาศัยและใช้พื้นที่ในการทำเกษตร เช่น ทำนา สวนมะพร้าว ส่วนทางด้านทิศตะวันออกของเกาะเป็นหุบเขา มีที่ราบตามหุบเขา ประชาชนใช้พื้นที่ในการทำเกษตร เช่น สวนยางพารา สวนมะม่วงหิมพานต์ และมีที่ราบชายฝั่งทะเลซึ่งเหมาะแก่การประกอบอาชีพประมงขนาดเล็ก นอกจากนี้บริเวณชายฝั่งยังมีหาดทรายและธรรมชาติที่สวยงาม เหมาะสำหรับการพักผ่อนและการท่องเที่ยวทั่วไป

(2) ลักษณะพื้นที่ท้องทะเล

ลักษณะพื้นทะเลทั่วไปของอ่าวพังงาแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ บริเวณตอนในสุดของอ่าวพังงา เป็นทรายหยาบ(0.5-1.0 มม.) คิดเป็น 24% ของพื้นที่สำรวจ บริเวณตอนกลางของอ่าวพังงาเป็นทรายละเอียดปานกลาง(0.25-0.5 มม.) คิดเป็น 35% ของพื้นที่สำรวจ และบริเวณตอนนอกสุด เป็นทรายละเอียด(0.125-0.25 มม.) คิดเป็น 41% ของพื้นที่สำรวจพังงา(สุชาติสว่างอารีย์รักษ์ และเพ็ญศรี บุญเรือง,2531) และจากการสำรวจสภาพพื้นทะเลบริเวณเกาะยาว (ประวิณ ลิ้มปายชล,2532) พบว่า

- ด้านเหนือของเกาะยาว ระดับน้ำมีความลึกระหว่าง 8.9-10.8 เมตร พื้นทะเลเป็นทรายละเอียดปานกลาง อนุภาคตะกอนมีค่าระหว่าง 0.39-0.49 มม. ปริมาณสารอินทรีย์ 11.22 %
- ด้านตะวันตกของเกาะยาว ระดับน้ำมีความลึกทั่วไประหว่าง 8-12 เมตร พื้นทะเลบริเวณใกล้ฝั่งเกาะยาวเป็นทรายละเอียด อนุภาคตะกอนมีค่าระหว่าง 0.162-0.187 มม. ปริมาณสารอินทรีย์ที่พบโดยเฉพาะบริเวณเกาะน้อย มีค่าสูงสุด คือ 11.84 %
- ด้านตะวันออกของเกาะยาว ระดับน้ำมีความลึกทั่วไประหว่าง 16-25 เมตร พื้นทะเลมีลักษณะเป็นทรายละเอียด อนุภาคตะกอนมีค่าระหว่าง 0.20-0.25 มม. ปริมาณสารอินทรีย์ 9.22 %
- ด้านใต้ของเกาะยาว ระดับน้ำมีความลึกทั่วไประหว่าง 16-37 เมตร พื้นทะเลมีลักษณะเป็นทรายละเอียด และทรายละเอียดมาก อนุภาคตะกอนมีค่าระหว่าง 0.100-0.187 มม. โดยเฉพาะบริเวณเกาะลิปะ(เกาะลิปี) เกาะไข่นอก เกาะไข่นุ้ย มีระดับความลึก 26-30 เมตร ลักษณะพื้นฐานบริเวณเกาะลิปีเป็นทรายละเอียดมาก อนุภาคตะกอนมีค่า 0.103 มม. ปริมาณสารอินทรีย์ 4.25 %

3.2.4 ลักษณะภูมิอากาศ

1) ฤดูกาล

อำเภอเกาะยาวมีภูมิอากาศแบบมรสุมร้อน ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ กับ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มี 2 ฤดูกาล คือ

- ฤดูฝน : ฤดูฝนของพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนธันวาคม ช่วงนี้พื้นที่จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านตลอดแนว ทำให้อากาศมีความชื้นสูง เกิดฝนตกชุก

- ฤดูร้อน : เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดผ่านมาสู่ฝั่งทะเลด้านตะวันตก ทำให้ฝนตกน้อย

2) ปริมาณฝน

อำเภอเกาะยาว มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีเท่ากับ 2,306 มิลลิเมตร โดยในเดือนกันยายน จะเป็นเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดเท่ากับ 374.8 มิลลิเมตร และในเดือนมกราคม จะเป็นเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนต่ำสุดเท่ากับ 14.1 มิลลิเมตร

3.2.5 กระแสน้ำในอ่าวพังงา

เนื่องจากอ่าวพังงาได้รับอิทธิพลจากน้ำขึ้นน้ำลง ซึ่งเป็นแบบน้ำคู่ขึ้นลง วันละ 2 ครั้ง (Semidiurnal tides) (ประวิณ ลิ้มปสานชล, 2531) บริเวณผิวน้ำจึงได้รับน้ำทะเลภายนอกไหลเข้าอ่าวทางด้านตะวันตกและไหลเวียนไปทางด้านตะวันออกแล้วกลับออกสู่ทะเล ส่วนกระแสน้ำพื้นอ่าวเป็นน้ำทะเลภายนอกไหลเข้าอ่าวทั้งสองด้านและไหลเวียนขึ้นรวมกับชั้นผิวแล้วไหลออกสู่ทะเลไปสำหรับในฤดูแล้งการไหลเวียนของกระแสน้ำมีทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ชั้นผิวน้ำทะเลภายนอกไหลเข้าอ่าวทางด้านตะวันออกไหลเวียนไปด้านตะวันตกแล้วออกทะเลภายนอก ทำนองเดียวกับการไหลของน้ำทะเลพื้นอ่าว

3.3 สภาวะทรัพยากรธรรมชาติ

3.3.1 ทรัพยากรสัตว์น้ำ

(ก) ทรัพยากรประมง

จากการศึกษาของศูนย์พัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน กองประมงทะเล ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2538 พบว่า ในเขตพื้นที่อ่าวพังงา-กระบี่ และบริเวณโดยรอบอำเภอเกาะยาวพบสัตว์น้ำทุกชนิด แต่ชนิดของสัตว์น้ำมีการแพร่กระจายและพบชุกชุมต่างกัน จำนวนครอบครัวสัตว์ทะเลที่พบมีประมาณ 84 ครอบครัว ประกอบด้วย ครอบครัวปลาหน้าดิน (Demersal Fish) มากที่สุด 57 ครอบครัว แยกเป็นปลาเศรษฐกิจ 36 ครอบครัว และปลาเบ็ด (Trash Fish) 21 ครอบครัว ปลาผิวน้ำ

(Pelagic Fish) 9 ครอบครัว และพบสัตว์ทะเลประเภท กุ้ง(Stomatopoda) หอย(Shells) หมึก(Cephalopods) กลุ่มละ 4 ครอบครัว กุ้ง 3 ครอบครัว แมงดาทะเล 1 ครอบครัว (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ชนิดของสัตว์น้ำที่มีการแพร่กระจาย

ประเภทของสัตว์น้ำ	จำนวน(ครอบครัว)
ปลาหน้าดิน (Demersal Fish)	57
ปลาเศรษฐกิจ (Economic Species)	36
ปลาเป็ด (Trash Fish)	21
ปลาผิวน้ำ (Pelagic Fish)	9
กุ้ง(Stomatopoda)	4
หอย(Shells)	4
หมึก(Cephalopods)	4
กุ้ง (Shrimp)	3
แมงดาทะเล (Xiphosuridae)	1

ที่มา : ธวัช จันทรวงษ์, 2539

จากการสำรวจในช่วงปี พ.ศ. 2538 พื้นที่โดยรอบของเกาะยาวมีความหลากหลายและมีการแพร่กระจายของสัตว์ทะเลมาก โดยมีผลจับรวมสัตว์ทะเลบริเวณตอนบนของเกาะยาว(สถานี 1 และ 2) หนาแน่นมากที่สุด คือ อัตราการจับเฉลี่ยสถานีที่ 2 สูงสุด เท่ากับ 296.84 กก./ชม. และสถานีที่ 1 อัตราการจับเฉลี่ย เท่ากับ 226.02 กก./ชม. สถานีที่ 4 มีอัตราการจับเฉลี่ย เท่ากับ 177.13 กก./ชม. และสถานีที่ 3 อัตราการจับเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 51.05 กก./ชม. ประเภทของสัตว์ทะเลที่พบ ได้แก่ กลุ่มปลาหน้าดิน(Demersal Fish) กลุ่มปลาเบ็ด(Trash Fish) กลุ่มปลาผิวน้ำ (Pelagic Fish) กลุ่มหมึก(Loliginidae) ครอบครัวปลาแป้น(Leiognathidae) ครอบครัวปลาสิ่กุน (Carangidae) ครอบครัวปลาแพะ(Mullidae) ครอบครัวหมึกกล้วย(Loliginidae) กลุ่มปู(Crab) กลุ่มกุ้ง(Shrimp) ครอบครัวปลากระเบน(Dasytidae) ครอบครัวปลากระดูก(Engraulidae) ครอบครัวปลาเก๋า(Serranidae) ครอบครัวปลาตาโต(Priacanthidae) ครอบครัวปลาจวด(Sciaenidae) ครอบครัวปลากระเบน(Dasyatidae) ครอบครัวปลาช่อนทราย(Sillaginidae) ครอบครัวปลาจะละเม็ด(Stomateidae) และปลาใบขนุน (Lactariidae) ฯลฯ

บริเวณพื้นที่ที่พบชนิดสัตว์น้ำต่างๆที่มีการแพร่กระจายและชุกชุม มีดังนี้ (ตารางที่ 4)

- บริเวณโดยรอบเกาะยาว สัตว์ทะเลที่พบชุกชุม ได้แก่ กุ้ง ปลาสิ่กุน ปลาจวด
- บริเวณตอนบนของเกาะยาว สัตว์ทะเลที่พบชุกชุม ได้แก่ หมึกกล้วย ปลาทุ-ปลาลัง
- บริเวณตอนบนและด้านตะวันออกของเกาะยาว สัตว์ทะเลที่พบชุกชุม ได้แก่ ปลาเก๋า ปลาอินทรี ปลาแพะ

●บริเวณด้านตะวันตกของเกาะยาว สัตว์ทะเลที่พบชุกชุม ได้แก่ ปู ปลาเกะดัก

●บริเวณด้านตะวันตกเฉียงเหนือ สัตว์ทะเลที่พบชุกชุม ได้แก่ หมึกกระดอง ปลาหม่อ
ข้างเหยียบ ปลากระเบน ปลาช่อนทราย ปลาแป้น

ตารางที่ 4 บริเวณที่พบครอบครัวยสัตว์น้ำแต่ละชนิดที่สำคัญทางเศรษฐกิจ

ครอบครัวยสัตว์น้ำ	บริเวณที่พบชุกชุม
ปู	บริเวณตะวันตกของเกาะยาว
กุ้ง	บริเวณรอบเกาะยาว
หมึกกล้วย	ตอนบนของเกาะยาว
หมึกกระดอง	บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว
ปลาแป้น	บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว
ปลาอินทรี	ตอนบนและฝั่งตะวันออกของเกาะยาว
ปลาสิ่กุน	บริเวณรอบเกาะยาว
ปลาแพะ	บริเวณตะวันออกของเกาะยาว
ปลาหม่อข้างเหยียบ	บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว
ปลากระเบน	บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว
ปลาจวด	บริเวณรอบเกาะยาว
ปลาช่อนทราย	บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว
ปลาเก๋า	บริเวณตะวันออกของเกาะยาว
ปลาเกะดัก	บริเวณตะวันตกของเกาะยาว
ปลาทุ-ลั้ง	บริเวณตอนเหนือของเกาะยาว

ที่มา : ธวัช จันทรวงษ์, 2539

จากการศึกษาการแพร่กระจายของลูกปลาวัยอ่อน(ไพเราะ, 2537) ลูกปลาวัยอ่อนของปลาแป้น มีการแพร่กระจายรอบเกาะยาว พบหนาแน่นบริเวณด้านตะวันตกเฉียงเหนือ และบริเวณด้านตะวันออกของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาทรายแดง พบหนาแน่นด้านตะวันตกเฉียงใต้ และด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาตาโต พบแพร่กระจายด้านตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะยาว และพบหนาแน่นด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาช่อนทราย พบแพร่กระจายบริเวณรอบเกาะยาว และพบหนาแน่นด้านตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาสิ่กุน พบหนาแน่นด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาอินทรี พบการแพร่กระจายบริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะยาว ลูกปลาวัยอ่อนของปลาเกะดัก พบแพร่กระจายด้านตะวันออกและตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะยาว พบหนาแน่นบริเวณตอนใต้ของเกาะยาว รวมทั้งลูกปลาวัยอ่อนของปลาทุ

(ข) สัตว์น้ำชนิดอื่นๆ ที่พบ คือ เต่าทะเล พบ 4 ชนิด ได้แก่ เต่าตนุ เต่ากระ เต่า
สาหร่ายตาแดงหรือเต่าสังกะสี และเต่ามะเฟือง

3.3.2 ทรัพยากรประเภทอื่น

(ก) หญ้าทะเล

จากการศึกษาของ Hansa Chansang and Sombat Poovachiranon(1994) จัดแบ่ง
หญ้าทะเลในเขตทะเลอันดามัน ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งหญ้าทะเลที่ติดอยู่กับป่าชายเลน
แหล่งหญ้าทะเลที่อยู่ตามพื้นทรายตามชายฝั่งน้ำตื้น และแหล่งหญ้าทะเลที่อยู่ติดแนวปะการัง
สำหรับบริเวณเกาะยาวใหญ่พบหญ้าทะเลจำนวน 8 ชนิด โดยเป็นแหล่งหญ้าทะเลที่มีการกระจายตัว
อยู่ทั้งบริเวณป่าชายเลนและตามพื้นทรายตามชายฝั่งน้ำตื้น ซึ่งมีผิวพื้นทะเลเป็นทรายละเอียดมาก
ทรายละเอียดและเลน พบเป็นพื้นที่กว้างประมาณ 3.13 ตารางกิโลเมตร ห่างจากแนวชายฝั่งทะเล
อยู่ในช่วง 640-1,000 เมตร ระดับความลึก 3.0-3.6 เมตร ความโปร่งแสงของน้ำ 1.00-5.00
เมตร หญ้าทะเลที่พบ ได้แก่

- หญ้าเงาแคะ (*Halophila beccarii*)
- กุ่มขี้เหล็ก (*Halodule pinifolia*)
- กุ่มขี้ทะเล (*Halodule uninervis*)
- หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย (*Cymodocea serrulata*)
- หญ้าชะเงาใบมน (*Cymodocea rotundata*)
- หญ้าชะเงาเต่า (*Thalassia hemprichii*)
- หญ้าชะเงาหรือหญ้าคาทะเล (*Enhalus acoroides*)
- หญ้าเงาหรือหญ้าอำพันหรือใบมะกรูด (*Halophila ovalis*)

นอกจากนี้ หญ้าทะเลแต่ละชนิดกระจายตัวตามลักษณะสภาพพื้นที่ต่างๆ โดยบริเวณ
บ้านปากคลอง ที่มีลักษณะพื้นทะเลเป็นทรายละเอียด พบหญ้าทะเลทุกชนิดที่กล่าวมา ยกเว้น
Halophila beccarii และ *Halodule uninervis* โดยบริเวณบ้านช่องตลาดซึ่งมีพื้นทะเลเป็นทราย
ละเอียดถึงละเอียดมาก พบหญ้าทะเลเพียง 4 ชนิด คือ *Cymodocea serrulata* *Cymodocea*
rotundata *Thalassia hemprichii* และ *Halophila ovalis* ขณะที่บริเวณแหลมเหี้ย มีพื้นทะเลเป็น
ทรายละเอียด ทรายละเอียดมากและเลน พบหญ้าทะเล 5 ชนิดโดยไม่พบชนิด *Halodule pinifolia*
และ *Cymodocea serrulata*

(ข) ปะการัง

ปะการังในเขต จ.พังงา ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเล 3 แห่ง โดยในเขตอ่าวพังงา จะมีอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา ซึ่งประกอบไปด้วยเกาะที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตท้องเที่ยวธรรมชาติดังนี้ เกาะลวะใหญ่, เกาะพนัก, เกาะดอกไม้ และ เกาะหินตุ๊กนมุดสัง สำหรับบริเวณที่พบปะการังในเขตอำเภอเกาะยาว ได้แก่ เกาะไข่นอก เกาะไข่นิน เกาะห้อง เกาะพนัก เกาะกาหลาด หินตุ๊กนมุดสัง บริเวณอ่าวลิ๊ะที่ อ่าวแหลมค้อ อ่าวแหลมไทร อ่าวป่าทราย

3.3.3 ทรัพยากรป่าชายเลน

พื้นที่ป่าชายเลนของอำเภอเกาะยาว เป็นพื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยมีพื้นที่ป่าชายเลนตามประกาศทั้งหมด 7,956 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม จำนวน 5,182 ไร่ คงเหลือ 2,774 ไร่ คงเหลือสภาพพื้นที่ป่าชายเลนประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่ทั้งหมด(ร้อยละ 34.9) (ตารางที่ 5) พื้นที่ป่าชายเลนที่สมบูรณ์ที่สุดของเกาะยาวน้อย คือ ป่าคลองอ่าวเลน สำหรับเกาะยาวใหญ่พื้นที่ป่าชายเลนที่สมบูรณ์ คือ ป่าคลองเหี้ย การใช้ประโยชน์ป่าชายเลนของชาวบ้าน คือ การนำไม้ไปทำโป๊ะและโพงพาง ไม้ที่นิยมใช้กันมากเป็นไม้ขนาดเล็ก ได้แก่ ไม้โกงกาง และไม้แสม (หน่วยพิทักษ์ป่าอำเภอเกาะยาว,2542)

ตารางที่ 5 พื้นที่ป่าชายเลนในเขตอำเภอเกาะยาว

รายชื่อ	ตำบล	พื้นที่	พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ(ไร่)			
			พื้นที่ตามกฎหมาย	พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม	พื้นที่ป่าคงเหลือ	ร้อยละ
1. ป่าคลองกาหมาย	เกาะยาวน้อย	ม.6	700	700	-	0.0
2. ป่าคลองอ่าวเลน	เกาะยาวน้อย	ม.1,ม.5	600	288	312	52.0
3. ป่าคลองเหี้ย	เกาะยาวใหญ่	ม.1	1,818	1,350	468	25.7
4. ป่าคลองย่าหมี	เกาะยาวใหญ่	ม.3	2,150	1,338	812	37.8
5. ป่าคลองพรุแฉด (ลิ๊ะปาเหรด)	พรุไ	ม.4	1,093	550	543	49.7
6. ป่าคลองลิ๊ะปาไล (อ่าวกะพ้อ)	พรุไ	ม.3	1,595	956	639	40.1
รวมทั้งหมด			7,956	5,182	2,774	34.9

ที่มา : สำนักงานป่าไม้เขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ,2541

3.3.4 ทรัพยากรป่าไม้

อำเภอเกาะยาวมีสภาพป่าไม้เป็นป่าดงดิบ พื้นที่ที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติมี 13 แห่ง โดยมีเนื้อที่รวม 43,207 ไร่ เป็นป่าชายเลน จำนวน 6 แห่ง เนื้อที่ 7,956 ไร่ และเป็นป่าบกตามกฎหมาย จำนวน 7 แห่ง เนื้อที่ 35,251 ไร่ สภาพพื้นที่ป่าบกเป็นป่าเสื่อมโทรม จำนวน 18,102 ไร่ คงเหลือป่าบก 17,149 ไร่ คงเหลือสภาพพื้นที่ป่าบกไม่ถึงครึ่งหนึ่งของพื้นที่ป่าบกทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 48.6 (ตารางที่ 6) ป่าบกซึ่งเป็นป่าสงวนแห่งชาตินับว่ามีความสำคัญเพราะถือได้ว่าเป็นป่าต้นน้ำของอำเภอเกาะยาว ชนิดของพันธุ์ไม้บ่งชี้ถึงค่าและพบในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เช่น ไม้ยาง(ใช้ทำโป๊ะ, โพงพาง) ไม้ตะเคียน ไม้หลุมพอง ไม้สอม(เป็นไม้เนื้อแข็ง ใช้ทำโครงเรือ) เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบจันทร์ผา และรองเท้านารี บริเวณเกาะกาหลาด พื้นที่ป่าสงวนของอำเภอเกาะยาวที่อยู่ในความรับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา มี 3 ป่า คือ ดอนบนของป่าควนจุก ดอนบนของป่าคลองเหียวตลอดแนวครอบคลุมถึงบริเวณแหลมเหียว และพื้นที่ป่าเกาะโบยใต้ทั้งหมด

ตารางที่ 6 รายชื่อพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ(ป่าบก)ในเขตอำเภอเกาะยาว

รายชื่อ	ตำบล	พื้นที่	พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ(ไร่)			
			พื้นที่ตามกฎหมาย	พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม	พื้นที่ป่าคงเหลือ	ร้อยละ
1. ป่าควนจุก(พรุเจ)	เกาะยาวน้อย	ม.4,ม.7	6,600	2,850	3,750	56.8
2. ป่าเกาะโบยใต้	เกาะยาวน้อย	ม.6	1,375	125	1,250	90.9
3. ป่าเกาะยาวน้อย	เกาะยาวน้อย	ม.4	5,575	2,094	3,481	62.4
4. ป่าช่องหลาด	เกาะยาวใหญ่	ม.2	5,718	2,281	3,437	60.1
5. ป่าเกาะยาวใหญ่ 1	เกาะยาวใหญ่	ม.1,ม.3	5,494	3,775	1,719	31.3
6. ป่าเกาะยาวใหญ่ 2	พรุใน	ม.1	2,489	2,489	-	0.0
7. ป่าพรุใน	พรุใน	ม.2,5,6	8,000	4,488	3,512	43.9
รวมทั้งหมด			35,251	18,102	17,149	48.6

ที่มา : สำนักงานป่าไม้เขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ,2541

3.3.5 ทรัพยากรสัตว์ป่า

ชนิดของสัตว์ป่าที่พบมากในอำเภอเกาะยาว คือ หมูป่า โดยพบมากที่สุดที่ หมู่ที่ 3 บ้านย่าหมี ปัจจุบันมีนายพรานจากทางภูเก็ตเข้ามาล่าหมูป่าที่เกาะยาวมาก ทำให้ปริมาณหมูป่าลดลงไม่มากเท่าในอดีต สัตว์ป่าชนิดอื่นๆที่พบ เช่น นกเขา, กระรอก, นกเงือก, ลิงแสม, บ่าง, ชะมด, นกเหยี่ยว, นกกระสา, กระแตแต้แว๊ด, กะปูด, งูเห่า, งูสิงห์, อีกา, กระเจง เป็นต้น (สำนักงานป่าไม้อำเภอเกาะยาว,2542)

3.3.6 ทรัพยากรรังนก

เกาะรังนกที่มีการสัมปทานและอยู่ในความรับผิดชอบของ อบต.เกาะยวน้อย มีดังนี้

1. เกาะไทรย์	11. เกาะสากา	21. เกาะปากอูเลีย
2. เกาะปาโหล	12. เกาะเหลาส้าหย้า	22. เกาะนอก
3. เกาะดีหระ	13. เกาะดีหมู	23. เกาะช่าอ่า
4. เกาะจาบัง	14. เกาะเหลาบ้ำดั่ง	24. ช่ายา
5. เกาะยากากอด้ง	15. เกาะกูตูน้อย	25. เกาะล่ำดิง
6. เกาะฮันตู	16. เกาะกูตูใหญ่	26. เกาะเหรียม
7. เกาะบูโหล่น้อย	17. เกาะผักเบี้ย	27. เกาะก้ำ
8. เกาะบูโหลใหญ่	18. เกาะเหลาก	28. เกาะเหลาหยี
9. เกาะเหลาหล่ำดิง	19. เกาะบีทะเล	
10. เกาะเหลาเหรียม	20. เกาะเหลาหัง	

สำหรับตำบลเกาะยาวใหญ่มีเกาะรังนกที่อยู่ในความรับผิดชอบของ คือ เกาะกาหลาด หรือเกาะรังนก ซึ่งนับได้ว่าเป็นแหล่งของรังนกขาวที่ดีที่สุดของพังงา (สามารถผลิตรังนกได้ประมาณ 800-1,000 กก./ปี ราคา กก.ละ 8,000 บาท) และ ตำบลพรุโน มีเกาะลิปี ซึ่งถือได้เป็นอีกแห่งหนึ่งของรังนกขาวที่มีชื่อเสียงของพังงา

3.4 ด้านกายภาพ

3.4.1 การคมนาคม

จากสภาพภูมิประเทศของอำเภอเกาะยาวที่เป็นเกาะ อันประกอบด้วยเกาะใหญ่ 2 เกาะ คือ เกาะยวน้อย และเกาะยาวใหญ่ ทำให้การคมนาคม มี 3 ลักษณะ คือ

ก. การคมนาคมภายในเกาะ

ประชาชนส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการติดต่อเป็นหลัก สำหรับบน เกาะยวน้อยมีรถยนต์ 4 ล้อขนาดเล็ก เป็นพาหนะในการรับจ้างขนส่งผู้โดยสารและรับส่งสินค้าตาม ทำเรือต่างๆ สำหรับพื้นที่บนเกาะยาวใหญ่มีการดัดแปลงรถจักรยานยนต์เป็นรถสามล้อพ่วงข้าง เพื่อใช้ในการขนส่งผลผลิตและขนถ่ายสิ่งของจากเกาะไปยังท่าเรือ สภาพถนนระหว่าง หมู่บ้าน ของ ตำบลเกาะยวน้อย และถนนระหว่างตำบลเกาะยาวใหญ่-ตำบลพรุโน เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

ขนาดกว้างประมาณ 3-4 เมตร และถนนระหว่างหมู่บ้านในเขตตำบลพรุในบางหมู่บ้าน เช่น ถนนระหว่างหมู่ 2 กับหมู่ 7 เป็นถนนลูกรัง ทำให้การเดินทางในช่วงฤดูฝนค่อนข้างลำบาก

ข. การคมนาคมระหว่างตำบล

การคมนาคมจากตำบลเกาะยวน้อยไปยังตำบลเกาะยาวใหญ่และตำบลพรุใน ต้องเดินทางโดยเรือ ผ่านช่องแคบที่เรียกว่า “ช่องหลาด” ที่คั่นกลางระหว่างเกาะยวน้อยกับเกาะยาวใหญ่ ความกว้างของช่องแคบประมาณ 2 กิโลเมตร ทำให้ใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง จึงมีเรือโดยสารขนาดเล็กคอยบริการประจำอยู่ที่ท่าเรือทั้ง 2 ฝั่ง ฝั่งเกาะยวน้อยสามารถขึ้นเรือโดยสารได้ที่ท่ามาน้ำหรือท่าสุขาภิบาล สำหรับฝั่งเกาะยาวใหญ่ขึ้นเรือที่ท่าช่องหลาดหรือท่าคลองเหีย การเดินทางใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที ค่าโดยสาร 10 บาท/คน

สำหรับการเดินทางจากตำบลเกาะยาวใหญ่และตำบลเกาะยวน้อยไปตำบลพรุใน สามารถเดินทางได้ 2 วิธี คือ

(1) การเดินทางทางบก โดยการใช้รถจักรยานยนต์หรือรถยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางจากตำบลเกาะยาวใหญ่ไปตำบลพรุใน ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 30 นาที

(2) การเดินทางทางน้ำ โดยการใช้เรือจากท่ามาน้ำที่ ตำบลเกาะยวน้อย ไปท่าเรือลิ๊ะจาก ตำบลพรุใน ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง

ค. การคมนาคมระหว่างอำเภอเกาะยาวกับแผ่นดินใหญ่

สามารถเดินทางได้หลายทาง ดังนี้

(1) ตำบลเกาะยวน้อย-ท่าด่าน จังหวัดพังงา มีเรือโดยสารประจำทางทุกวัน ค่าโดยสาร 80 บาท/คน ค่าจ้างเหมาเรือ ประมาณ 1000-2000 บาท/เที่ยว ระยะเวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 15 นาที

(2) ตำบลเกาะยวน้อย-ท่าเรือบางโรง จังหวัดภูเก็ต มีเรือโดยสารประจำทางทุกวัน ค่าโดยสาร 40 บาท/คน ค่าจ้างเหมาเรือ ประมาณ 500-1000 บาท/เที่ยว ระยะเวลาเดินทางประมาณ 50 นาที

(3) ตำบลเกาะยวน้อย-กระบี่ มีเรือโดยสารประจำทางทุกวัน ค่าโดยสาร 60 บาท/คน ค่าจ้างเหมาเรือ ประมาณ 1000-2000 บาท ระยะเวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง

(4) ตำบลพรุใน-ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต มีเรือโดยสารประจำทางทุกวัน ค่าโดยสาร 40 บาท/คน ค่าจ้างเหมาเรือ ประมาณ 3000-4000 บาท ระยะเวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง ท่าเรือจังหวัดภูเก็ตมีอยู่ด้วยกัน 2 ท่า ประกอบด้วย ท่าเรือเอียร์สินและท่าเรือแหลมหิน จ.ภูเก็ต

3.4.2 การสื่อสารโทรคมนาคม

ก. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

ไปรษณีย์โทรเลขของรัฐ ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล จำนวน 1 แห่ง และที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตเอกชนจำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านช่องหลาด ตำบลเกาะยาวใหญ่ และที่ หมู่ 2 บ้านพรุโน ตำบลพรุโน

ข. โทรศัพท์

ชุมสายโทรศัพท์เพื่อการบริการของรัฐ มีจำนวน 1 แห่ง ให้หมายเลขโทรศัพท์ประมาณ 140 หมายเลข นอกจากนี้ยังมีโทรศัพท์สาธารณะบริการตามแหล่งชุมชนสำคัญ ๆ

3.4.3 ไฟฟ้า

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ตั้งโรงจักรไฟฟ้าพลังดีเซล 2 แห่ง คือ บนเกาะยาวน้อยตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล และบนเกาะยาวใหญ่ ตั้งอยู่ หมู่ 2 บ้านช่องหลาด เพื่อให้บริการกระแสไฟฟ้าในวันธรรมดาช่วงเวลากลางคืน ตั้งแต่เวลา 17.30 น. ถึง 06.00 น. ของวันรุ่งขึ้น และให้บริการกระแสไฟฟ้าตลอด 24 ชั่วโมง ในวันหยุดราชการและวันนักขัตฤกษ์ โดยในปี 2539 จำนวนครัวเรือนที่ใช้บริการกระแสไฟฟ้าของโรงจักรไฟฟ้าบนเกาะยาวน้อยมีจำนวน 889 ครัวเรือน ขณะที่โรงจักรไฟฟ้าบนเกาะยาวใหญ่ให้บริการครอบคลุมพื้นที่ตำบลเกาะยาวใหญ่และตำบลพรุโน มีจำนวนครัวเรือนที่ใช้บริการ 1,252 ครัวเรือน (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้จำแนกตามรายตำบล

ตำบล	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร	ไฟฟ้า	โทรศัพท์
เกาะยาวน้อย	7	957	3,719	889	896
เกาะยาวใหญ่	4	396	2,079	330	259
พรุโน	7	2662	4,454	922	820
อ.เกาะยาว	18	4015	10,252	2,141	1975

ที่มา : ข้อมูลจาก กชช. 2ค ปี 2539

3.4.4 น้ำใช้

ในปี พ.ศ. 2539 ภาวะการใช้น้ำของประชาชนในอำเภอเกาะยาว พบว่า มีจำนวนครัวเรือนที่มีน้ำดื่มเพียงพอตลอดปี 2,135 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53.18 และมีจำนวนครัวเรือนที่มีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี 1,347 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 33.55 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด แหล่งน้ำใช้ที่สำคัญของประชาชนในอำเภอเกาะยาว ได้แก่ บ่อน้ำตื้นและบ่อน้ำสาธารณะ โดยหมู่บ้านมากกว่าครึ่งหนึ่งจะมีบ่อน้ำสาธารณะประจำหมู่บ้านไว้ใช้ในฤดูแล้ง(ร้อยละ 55.56) นอกจากนี้ครัวเรือน

ส่วนใหญ่จะมีบ่อน้ำตื้นประจำบ้าน(ร้อยละ 93.49) เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค แต่มีบ่อน้ำตื้นสาธารณะเพียงร้อยละ 6.5 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การใช้ น้ำของครัวเรือนในอำเภอเกาะยาว

ตำบล	หมู่บ้าน	น้ำผิวดิน	บ่อน้ำบาดาล สาธารณะ	บ่อน้ำตื้น(บ่อ)		ภาวะการใช้น้ำ(ครัวเรือน)	
				สาธารณะ	ส่วนตัว	น้ำดื่ม	น้ำใช้
เกาะยวน้อย	7	4	7	47	720	854	470
เกาะยาวใหญ่	4	4	0	20	152	383	236
พรุไฉ	7	2	3	44	722	898	641
อ.เกาะยาว	18	10	10	111	1594	2135	1347

ที่มา : ข้อมูลจาก กชช.2ค, 2539

ปัจจุบันประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตสุขาภิบาล สามารถใช้น้ำประปาของทางสุขาภิบาลซึ่งใช้ระบบการสูบน้ำจากบ่อน้ำตื้นขึ้นไปพักบนหอพัก แล้วจึงจ่ายน้ำไปตามบ้านต่างๆ เฉพาะในเขตสุขาภิบาลมีผู้ใช้น้ำประปา 112 ครัวเรือน อัตราการใช้น้ำ 80 ลบ.ม./วัน สำหรับประชาชนนอกเขตสุขาภิบาลใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคจากประปาหมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านจัดทำขึ้นมาโดยใช้น้ำจากแหล่งเก็บกักน้ำที่ได้จัดสร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นแหล่งเก็บกักน้ำเหล่านี้มีน้ำใช้ตลอดปี (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 แหล่งเก็บกักน้ำที่สำคัญใน อำเภอเกาะยาว

ตำบล	แหล่งเก็บกักน้ำ	สถานที่ตั้ง
เกาะยวน้อย	อ่างเก็บน้ำท่าเขา	ม.4 บ้านท่าเขา
	อ่างเก็บน้ำพรุเจ	ม.7 บ้านอันเป้า
เกาะยาวใหญ่	ฝายคลองในวัง	ม.1 บ้านคลองเหียว
	เขื่อนเกาะไก่เขียว	ม.3 บ้านย่าหมี
	เขื่อนตันไทร	ม.3 บ้านย่าหมี
	เขื่อนพรุกาหลัง	ม.3 บ้านย่าหมี
พรุไฉ	ฝายบ้านหินกอง	ม.4 บ้านคลองบอน-หินกอง
	สระน้ำบึงนาพรุ	ม.2 บ้านพรุไฉ
	สระน้ำพรุโตะหม้อ*	ม.2 บ้านพรุไฉ

หมายเหตุ ปัจจุบันสระน้ำพรุโตะหม้อชำรุดทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ ทาง อบต.พรุไฉมีโครงการจัดสร้างสระเก็บน้ำแห่งใหม่บริเวณพรุยายเหม

3.4.5 ชยะ

ในเขตสุขาภิบาลจะมีบริการการเก็บชยะตามบ้านต่างๆ โดยคิดค่าบริการ 10 บาท/บ้าน ปัจจุบันมีผู้ใช้บริการการจัดเก็บชยะของทางสุขาภิบาล 156 ครัวเรือน สำหรับพื้นที่นอกเขตสุขาภิบาลแต่ละครัวเรือนมีการกำจัดชยะกันเองโดยการฝังกลบ หรือเผา บางหมู่บ้าน เช่น ม.7 บ้านอันเป้ามีการสร้างเตาเผาชยะ และนำชยะมาเผาสัปดาห์ละครั้ง

3.4.6 ทำเรือ

ทำเรือที่สำคัญในอำเภอเกาะยาว ทั้งเพื่อการเดินทางและการขนถ่ายสินค้าต่างๆ มีจำนวน 8 แห่ง(ตารางที่ 10) โดยทำเรือที่สำคัญของตำบลเกาะยาวน้อย ได้แก่ ทำเรือสุขาภิบาล และทำเรือมานะห์แต่ยังมีปัญหาด้านความสะดวก เนื่องจากบริเวณท่าเรือมีการขึ้นลงของน้ำค่อนข้างมาก(ช่องแคบ) ทำให้การเดินทางหรือขนส่งสินค้าต้องเป็นไปตามเวลาที่กำหนดเท่านั้น เช่นเดียวกับทำเรือคลองเหียและทำเรือช่องหลาดของตำบลเกาะยาวใหญ่ สำหรับตำบลพรุในทำเรือที่สำคัญ ได้แก่ ทำเรือไล่จาก เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่มีปัญหาการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำขึ้นน้ำลงทำให้สะดวกต่อการเดินทางและขนส่งสินค้าได้ตลอดเวลา

ตารางที่ 10 ทำเรือที่สำคัญของอำเภอเกาะยาว

ตำบล	หมู่	บ้าน	ชื่อทำเรือ	การใช้ประโยชน์
เกาะยาวน้อย	1	สุขาภิบาล	ทำเรือสุขาภิบาล	การโดยสาร,ขนถ่ายสินค้าและเป็นท่าจอดเรือประมง
	3	มานะห์	ทำเรือมานะห์	การโดยสารและขนส่งระหว่างเกาะยาวน้อย เกาะยาวใหญ่ และแผ่นดินใหญ่
	4	ท่าเขา	ทำเทียบเรือประมงบ้านท่าเขา	การขนถ่ายสินค้าต่างๆ
	7	อันเป้า	ทำเทียบเรือประมงบ้านอันเป้า	การขนถ่ายสินค้าสัตว์น้ำและเป็นท่าจอดเรือประมง
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหีย	ทำเรือคลองเหีย	การโดยสารและขนส่งระหว่างเกาะยาวน้อยกับเกาะยาวใหญ่
	2	ช่องหลาด	ทำเรือช่องหลาด	การโดยสารและขนส่งระหว่างเกาะยาวน้อย เกาะยาวใหญ่ และแผ่นดินใหญ่ เป็นท่าจอดเรือประมง
พรุใน	3	อ่าวกะพ้อ	ทำเรือไล่จาก	การโดยสารและขนส่งระหว่างเกาะยาวน้อย เกาะยาวใหญ่และแผ่นดินใหญ่
	7	ไล่ปาเทรต	ทำเทียบเรือประมงบ้านแหลม	การโดยสารและขนส่งระหว่างเกาะยาวน้อย เกาะยาวใหญ่และแผ่นดินใหญ่ และเป็นท่าจอดเรือประมง

ทำเทียบเรือบางแห่งจะใช้ประโยชน์เฉพาะการขนถ่ายสินค้าสัตว์น้ำและเป็นที่จอดเรือของชาวประมง ได้แก่ ทำเทียบเรือประมงหมู่ 4 บ้านท่าเขาก่อสร้างโดยกรมประมง ทำเทียบเรือประมงหมู่ 7 บ้านอันเป้า ตำบลเกาะยาวน้อย ทำเทียบเรือประมง หมู่ 7 บ้านลิ๊ะปาเหรด(ทำเทียบเรือประมงบ้านแหลม) ตำบลพรุไฉน (ตารางที่ 10)

นอกจากทำเรือที่กล่าวมาแล้ว ยังมีท่าขึ้นปลากระจายทั่วไปตามคลองและหมู่บ้านต่าง ๆ และใช้สำหรับจอดเรือประมง มีรายละเอียดดังนี้ ตำบลเกาะยาวน้อย ได้แก่ ท่าสะพานยาว และท่าหัวคู ตำบลเกาะยาวใหญ่ ได้แก่ ท่าหัวนนท์ และตำบลพรุไฉน ได้แก่ ท่าคลองทับใต้ ท่าบ้านปากคลอง ท่าคลองท่าเรือ ท่าบ้านแหลมหัวล้าน ท่าบ้านคลองดินเหนียว ท่าตันวัว และท่าตันประดู่

3.4.7 โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม

1) สถานศึกษา

ก. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีทั้งหมด 3 แห่ง คือ

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเกาะยาวน้อย ตั้งอยู่ที่ ม.2 บ้านใหญ่
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเกาะยาวใหญ่ ตั้งอยู่ที่ ม.2 บ้านช่องตลาด
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลพรุไฉน ตั้งอยู่ที่ ม.3 บ้านอ่าวกระพ้อ

ข. โรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัด สปช. มีทั้งหมด 13 แห่ง สามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มโรงเรียน ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 กลุ่มโรงเรียนในเขตอำเภอเกาะยาวจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวน	กลุ่มโรงเรียน
รร.ขนาดเล็ก(1-120 คน)	5	รร.บ้านท่าเขา, รร.บ้านคลองเหี้ย, รร.บ้านย่าหมี รร.บ้านคลองบอน, รร.บ้านคลองดินเหนียว
รร.ขนาดกลาง(121-300 คน)	6	รร.เกาะยาว, รร.บ้านน้ำจืด, รร.บ้านริมทะเล รร.บ้านช่องตลาด, รร.อ่าวมะม่วง,รร.บ้านท่าเรือ
รร.ขนาดใหญ่(301-600 คน)	2	รร.บ้านพรุไฉน, รร.อ่าวกระพ้อ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ(สปช). จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 118 ห้องเรียน นักเรียน 2,347 คน ครู 118 คน จำนวน 13 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลเกาะยาวน้อย จำนวน 4 แห่ง ตำบลเกาะยาวใหญ่ จำนวน 4 แห่ง และตำบลพรุไฉน จำนวน 5 แห่ง (ตารางที่ 12)

ค. โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญ มี 1 แห่ง คือ โรงเรียนเกาะยาววิทยา ตั้งอยู่ในเขต หมู่ 6 บ้านมานะห์ เปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

จ. ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว

ตารางที่ 12 รายชื่อโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ อำเภอเกาะยาว

กลุ่ม รร.	ชื่อโรงเรียน	สถานที่ตั้ง
ตำบลเกาะยาวน้อย	โรงเรียนเกาะยาว	เขตสุขาภิบาล
	โรงเรียนบ้านน้ำจืด	ม.3 บ้านน้ำจืด
	โรงเรียนบ้านท่าเสา	ม.4 บ้านท่าเสา
	โรงเรียนบ้านริมทะเล	ม.5 บ้านริมทะเล
ตำบลเกาะยาวใหญ่	โรงเรียนบ้านคลองเหี้ย	ม.1 บ้านคลองเหี้ย
	โรงเรียนบ้านช่องหลาด	ม.2 บ้านช่องหลาด
	โรงเรียนบ้านย่าหมี	ม.3 บ้านย่าหมี
	โรงเรียนบ้านคลองบอน	ม.4 บ้านคลองบอน
ตำบลพรุไ	โรงเรียนอ่าวมะม่วง	ม.1 บ้านโล๊ะโป๊ะใหญ่
	โรงเรียนบ้านพรุไ	ม.2 บ้านพรุไ*
	โรงเรียนอ่าวกระพ้อ	ม.3 บ้านอ่าวกระพ้อ
	โรงเรียนบ้านท่าเรือ	ม.4 บ้านท่าเรือ
	โรงเรียนบ้านคลองดินเหนียว	ม.5 บ้านคลองดินเหนียว

หมายเหตุ *เป็นโรงเรียนในสังกัด สปช. ที่อยู่ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2) สถานบริการด้านสาธารณสุข

ประกอบด้วยโรงพยาบาล 1 แห่ง และสถานอนามัย 3 แห่ง ดังนี้

ก. โรงพยาบาลประจำอำเภอ คือ โรงพยาบาลเกาะยาว ตั้งอยู่ในเขต หมู่ 2 บ้านใหญ่ เป็นโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง

ข. สถานอนามัย 3 แห่ง ได้แก่

- สถานอนามัยตำบลเกาะยาวใหญ่ ตั้งอยู่ในเขต ม.2บ้านช่องหลาด มีบุคลากรสาธารณสุขปฏิบัติงาน 4 คน
- สถานอนามัยบ้านพรุไ ตั้งอยู่ในเขต ม.2 บ้านพรุไ มีบุคลากรสาธารณสุขปฏิบัติงาน 4 คน
- สถานอนามัยบ้านโล๊ะโป๊ะใหญ่ ตั้งอยู่ในเขต ม.1 บ้านโล๊ะโป๊ะมีบุคลากรสาธารณสุขปฏิบัติงาน 2 คน

3) สถาบันและองค์กรทางศาสนา

ศาสนสถานทางศาสนาอิสลามมีจำนวน 19 แห่ง(ตารางที่ 13) ผู้นำศาสนา ประกอบด้วย กรรมการศาสนาประจำจังหวัดพังงา 1 คน ผู้นำศาสนาประจำมัสยิด 57 คน เมื่อพิจารณาเป็นรายตำบล พบว่า ตำบลพรุไรมีจำนวนศาสนสถานทางศาสนามากที่สุดคือ 11 แห่ง เนื่องจากสภาพพื้นที่ของแต่ละหมู่บ้านนั้นอยู่ห่างไกลจึงมีมัสยิดประจำทุกหมู่บ้านเช่นเดียวกับตำบลเกาะยาวใหญ่ สำหรับตำบลเกาะยาวน้อย มีมัสยิดเพียง 4 แห่ง เนื่องจากบางหมู่บ้านมีพื้นที่ใกล้กัน ดังนั้นประชาชนในหมู่บ้านข้างเคียงสามารถดำเนินกิจกรรมทางศาสนาในมัสยิดที่อยู่ใกล้ได้ นอกจากนี้ในตำบลพรุไรมีสำนักธรรมอิสลาม 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 บ้านพรุไรม ตำบลพรุไรม

ตารางที่ 13 ศาสนสถานในอำเภอเกาะยาว

ตำบล	หมู่	บ้าน	จำนวน(แห่ง)	มัสยิด
เกาะยาวน้อย	2	ใหญ่	1	มัสยิดดาหรงกาเขต*
	4	ท่าเสา	1	มัสยิดบ้านท่าเสา
	6	แหลมยาง	1	มัสยิดบ้านนาฟ้าผ่า
	7	อันเป้า	1	มัสยิดบ้านอันเป้า
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	1	มัสยิดบ้านคลองเหี้ย
	2	ช่องตลาด	1	มัสยิดบ้านช่องตลาด
	3	ย่าหมี	1	มัสยิดบ้านย่าหมี
	4	คลองบอน	1	มัสยิดบ้านคลองบอน
พรุไรม	1	โล๊ะโป๊ะ	2	มัสยิดบ้านโล๊ะโป๊ะน้อย, มัสยิดบ้านโล๊ะโป๊ะใหญ่
	2	พรุไรม	2	มัสยิดบ้านพรุไรม, มัสยิดดารุสลาม
	3	อ่าวกระพ้อ	1	มัสยิดอิสลามมียะ
	4	ท่าเรือ	2	มัสยิดบ้านท่าเรือ, มัสยิดบ้านนาบน
	5	คลอง ดินเหนียว	2	มัสยิดดารุลอาร์ฟิ (คลองดินเหนียว)
				มัสยิดคารุนอาบิดิน(บ้านหัวแหลม)
	6	ออก	1	มัสยิดบ้านออก
	7	โล๊ะปาเหนด	1	มัสยิดบ้านโล๊ะปาเหนด

หมายเหตุ *มัสยิดใหญ่ของตำบลเกาะยาวน้อย

4) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

อำเภอเกาะยาวมีสถานีตำรวจ 2 แห่ง ดังนี้

ก. สถานีตำรวจประจำตำบลเกาะยาวน้อย ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล อ.เกาะยาว

ข. สถานีตำรวจประจำตำบลพรุไฉน ตั้งอยู่ที่ ม.1 บ้านโล๊ะโป๊ะใหญ่

นอกจากนี้ในแต่ละหมู่บ้านจะมีหน่วยรักษาความสงบ(สรป.)ประจำหมู่บ้าน

3.5 สภาวะทางสังคม-เศรษฐกิจ

3.5.1 โครงสร้างของชุมชน

ก. จำนวนประชากร

ในปี พ.ศ. 2541 อำเภอเกาะยาวมีประชากรทั้งหมด 12,207 คน จำแนกเป็น ประชากรชาย 6,241 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 ของประชากรทั้งหมด และเป็นประชากรหญิง 5,966 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 ของประชากรทั้งหมด ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 87 คน/ตร. กม. มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,873 ครัวเรือน ขนาดของครัวเรือนเฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน เมื่อจำแนกข้อมูลประชากรตามรายตำบล พบว่า ตำบลพรุไฉนมีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ 109 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมา คือ ตำบลเกาะยาวน้อย มีความหนาแน่นของประชากร 92.38 คนต่อตารางกิโลเมตร และตำบลเกาะยาวใหญ่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ 55 คนต่อตารางกิโลเมตร สำหรับประชากรในเขตชนบทของอำเภอเกาะยาวมีจำนวน 11,476 คน คิดเป็นร้อยละ 94.01 และมีประชากรในเขตสุขาภิบาลเพียง 731 คน คิดเป็นร้อยละ 5.99 ของประชากรทั้งอำเภอ พิจารณาจำนวนครัวเรือนของแต่ละหมู่บ้านในเขตตำบลเกาะยาวน้อย หมู่ 1 บ้านท่าค่าย มีจำนวนครัวเรือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.5(346 ครัวเรือน) รองลงมา คือ หมู่ 5 บ้านริมทะเล มีจำนวนครัวเรือน ร้อยละ 17.3(217 ครัวเรือน) หมู่บ้านที่มีครัวเรือนน้อยที่สุด คือ หมู่ 7 บ้านอันเป้า ร้อยละ 6.3(79 ครัวเรือน) ตำบลเกาะยาวใหญ่ จำนวนครัวเรือนมากที่สุด คือ หมู่ 1 บ้านคลองเหี้ย คิดเป็น ร้อยละ 26.8(120 ครัวเรือน) หมู่บ้านที่มีครัวเรือนน้อยที่สุด คือ หมู่ 4 บ้านคลองบอน ร้อยละ 14.5 สำหรับตำบลพรุไฉน จำนวนครัวเรือนมากที่สุด คือ หมู่ 3 บ้านอ่าวกะพ้อ คิดเป็น ร้อยละ 25.6(299 ครัวเรือน) หมู่บ้านที่มีครัวเรือนน้อยที่สุด คือ หมู่ 7 บ้านโล๊ะปาเหร็ด(79 ครัวเรือน) และ หมู่ 5 บ้านคลองดินเหนียว(80 ครัวเรือน) คิดเป็น ร้อยละ 6.8 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 จำนวนประชากรในเขตอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ.2541

ตำบล	หมู่ที่	บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
เกาะยวน้อย	1	ท่าค่าย	346	405	377	782
	2	ใหญ่	146	255	245	500
	3	น้ำจืด	195	415	381	796
	4	ท่าเขา	120	225	235	460
	5	ริมทะเล	217	410	383	793
	6	แหลมยาง	154	289	325	614
	7	อันเป้า	79	180	167	347
รวม	7	-	1,257	2,179	2,113	4,292
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	120	285	282	567
	2	ช่องตลาด	85	490	480	970
	3	ย่าหมี	77	223	189	412
	4	คลองบอน	65	228	219	447
รวม	4	-	447	1,226	1,170	2,396
พรุใน	1	โล๊ะโป๊ะ	172	347	342	689
	2	พรุใน	254	703	712	1,415
	3	อ่าวกะป้อ	299	699	575	1,274
	4	ท่าเรือ	135	345	361	706
	5	คลองดิน เหนียว	80	227	228	455
	6	ออก	150	115	125	240
	7	โล๊ะปาเหนด	79	400	340	740
รวม	7	-	1,169	2,836	2,683	5,519
อ. เกาะยาว	14	-	2,873	6,241	5,966	12,207

ที่มา : ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร ที่ว่าการอำเภอเกาะยาว ,2542

ข. โครงสร้างอายุประชากร

โครงสร้างประชากรวัยทำงาน(19-50 ปี) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 43.79 ของประชากร ทั้งหมด รองลงมา คือ กลุ่มเด็กวัยเรียน(6-12 ปี) และกลุ่มผู้สูงอายุ(51-60 ปี) ร้อยละ 14.36 และ 12.36 ตามลำดับ เปรียบเทียบระหว่างตำบล พบว่า โครงสร้างของประชากรวัย

ทำงาน(19-50 ปี) ของทุกตำบลมีจำนวนมากที่สุด สำหรับตำบลเกาะยวน้อย กลุ่มที่มีโครงสร้างอายุประชากรลำดับที่สองและสาม คือ กลุ่มผู้สูงอายุ(51-60 ปี) และ กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน(6-12 ปี) ตำบลเกาะยาวใหญ่ เป็นกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน(6-12 ปี) และกลุ่มวัยรุ่น(16-18 ปี) และตำบลพรุใน คือ กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน(6-12 ปี) และกลุ่มผู้สูงอายุ(51-60 ปี) ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 โครงสร้างอายุประชากรอำเภอเกาะยาว

อายุ	ตำบล			รวม	
	เกาะยวน้อย	เกาะยาวใหญ่	พรุใน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
แรกเกิด-1 _{ทารก}	86	37	99	222	1.97
2-5 _{ก่อนวัยเรียน}	240	108	353	701	6.23
6-12 _{วัยเรียน}	521 ³	315 ²	779 ²	1,615 ²	14.36
13-15 _{ก่อนวัยรุ่น}	229	86	229	544	4.84
16-18 _{วัยรุ่น}	241	166 ³	516	923	8.20
19-50 _{วัยทำงาน}	1972 ¹	1017 ¹	1938 ¹	4,927 ¹	43.79
51-60 _{ผู้สูงอายุ}	629 ²	160	602 ³	1,391 ³	12.36
>60 _{วัยชรา}	440	163	325	928	8.25
รวม	4358	2052	4841	11,251	100.0

ที่มา ข้อมูล จปฐ. ปี พ.ศ. 2541

ค. สุขภาพอนามัย

ในปี 2541 โรคระบาดที่พบมากที่สุดในอำเภอเกาะยาว คือ โรคอุจจาระร่วง รองลงมา ได้แก่ โรคตาแดง ไข้ที่ไม่ทราบสาเหตุ โรคอีสุกอีใส โรคปอดบวม ไข้หวัดใหญ่ อาหารเป็นพิษ โรคไข้เลือดออก คางทูม โทฟอยด์ หัด ไข้เอนเทอริก และ วัณโรค เมื่อพิจารณาเฉพาะโรคแยกตามรายสถาน ตำบลเกาะยวน้อยและตำบลเกาะยาวใหญ่มีการแพร่ระบาดของโรคอุจจาระร่วงมากที่สุด ขณะที่ตำบลพรุในมีการแพร่ระบาดของโรคตาแดงมากที่สุด

3.5.2 กลุ่มอาชีพ

ราษฎรในอำเภอเกาะยาวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ทั้งการทำกสิกรรมและการทำประมง แตกต่างตามสภาพพื้นที่ของแต่ละหมู่บ้าน สามารถจำแนกลักษณะเศรษฐกิจของอำเภอเกาะยาวได้เป็น 7 ประเภท ดังนี้

1) การกลีกรรม

อำเภอเกาะยวน้อยมีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 37,868 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 42.95 ของพื้นที่อำเภอเกาะยวทั้งหมด จำนวนราษฎรที่ประกอบอาชีพการเกษตรจำนวน 2,591ครัวเรือน และจำนวนเกษตรกร 6,129 ราย เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายตำบล พบว่า พื้นที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของตำบลเกาะยวน้อยถูกใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร(ร้อยละ 51.72) ขณะที่พื้นที่ของตำบลเกาะยาวใหญ่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 42.48 สำหรับตำบลพรุไรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรเพียงหนึ่งในสามของพื้นที่ทั้งตำบล(ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 พื้นที่ทางการเกษตรของอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2541

ตำบล	พท.ทั้งหมด(ไร่)	พท.การเกษตร(ไร่)	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร
เกาะยวน้อย	29,058	15,029	7	1,257	4,292
เกาะยาวใหญ่	27,354	9,349	4	447	2,396
พรุไ	31,754	13,490	7	1,169	5,519
รวม	88,166	37,868	18	2,873	12,207

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะยาว,2542

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเกาะยาวและมีการใช้พื้นที่ปลูกมากที่สุด คือ ยางพารา คิดเป็นร้อยละ 54.19 ของพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด รองลงมาคือ มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ ข้าวนาปี และสะตอ คิดเป็นร้อยละ 13.65, 11.01, 9.94 และ 1.06 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมี ปาล์มน้ำมัน มังคุด ลองกอง พืชผัก ทุเรียน และเงาะ การใช้พื้นที่ทางการเกษตรรองจากยางพาราของตำบลเกาะยวน้อย คือ ข้าวนาปี และการทำสวนมะพร้าว ของตำบลเกาะยาวใหญ่ คือ มะม่วงหิมพานต์ และมะพร้าว ของตำบลพรุไรมือ คือ มะพร้าว และ มะม่วงหิมพานต์ (ตารางที่ 17)

การทำนาเพื่อปลูกข้าวนาปีของราษฎรในอำเภอเกาะยาวเป็นไปในลักษณะเพื่อการยังชีพ คือ ผลิตเพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น แต่ด้วยสภาพพื้นที่ของอำเภอเกาะยาวส่วนใหญ่เป็นภูเขา ทำให้บางหมู่บ้านมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการทำนา บางครัวเรือนจึงต้องไปเช่าที่ทำนาในพื้นที่อื่น เช่น อำเภอถลาง และนำผลผลิตกลับมาเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนต่อไป สำหรับการปลูกสะตอนั้น เนื่องจากปัจจุบันสะตอนับเป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่มีชื่อเสียงของอำเภอเกาะยาว เพราะผลผลิตสะตอที่ได้จากเกาะยวนั้นมีคุณภาพ(ฝักสวย และเมล็ดมีรสอร่อย) ทำให้เกษตรกรนิยมปลูกมากขึ้น เกษตรกรบางครัวเรือนใช้การทำสวนผสมผสานโดยปลูกสะตอในพื้นที่ว่างเปล่าบางส่วนสวนยางพารา

ตารางที่ 17 รายละเอียดของพืชเศรษฐกิจในอำเภอเกาะยาว ปี พ.ศ. 2541

ชนิดพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)				
	เกาะยวน้อย	เกาะยาวใหญ่	พรุโน	รวม	เฉลี่ย(กก./ไร่)
1.ยางพารา	8,331	5,230	6,958	20,519	200
2.มะพร้าว	1,422	1,066	2,682	5,170	-
3.มะม่วงหิมพานต์	1,103	1,931	1,136	4,170	240
4.ข้าวนาปี	1,954	513	1,297	3,764	300
5.มันคุด	50	20	20	90	-
6.ลองกอง	30	10	10	50	-
7.เงาะ	1	2	-	3	-
8.ทุเรียน	5	2	1	8	-
9.ปาล์มน้ำมัน	86	90	33	209	-
10.สะตอ	180	130	90	400	-
11.พืชผัก	5	3	2	10	-
รวม	13,167	8,997	12,229	34,393	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอ ,2542

2) การประมง

การทำประมงเป็นอาชีพหลักของประชากรในอำเภอเกาะยาวทั้งบนเกาะยวน้อยและเกาะยาวใหญ่ เนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นเกาะซึ่งเอื้ออำนวยต่อการทำประมง ในปีพ.ศ. 2538 อำเภอเกาะยาวมีจำนวนครัวเรือนประมงทั้งหมด 848 ครัวเรือน ครัวเรือนส่วนใหญ่ทำการประมงทะเลอย่างเดียว(ร้อยละ 92.1) มีเพียงร้อยละ 2.36 ที่ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเดียว และอีกร้อยละ 5.54 ทำทั้งการประมงทะเลและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 จำนวนครัวเรือนประมงของอำเภอเกาะยาว จำแนกตามประเภทการทำประมง
ปี พ.ศ. 2538

ตำบล	หมู่	หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนประมง				ครัวเรือน ลูกจ้างประมง
			ประมง ทะเล	เพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำอย่างเดียว	ทั้ง 2 อย่าง	รวม	
เกาะยวน้อย	1	ท่าค่าย	46	6	1	53	7
เกาะยวน้อย	2	ใหญ่	30	1	0	31	1
เกาะยวน้อย	3	น้ำจืด	37	0	4	41	5
เกาะยวน้อย	4	ท่าเขา	34	0	4	38	8

ตารางที่ 18 จำนวนคร้วเรือนประมงของอำเภอเกาะยาว จำแนกตามประเภทการทำประมง
ปี พ.ศ. 2538 (ต่อ)

ตำบล	หมู่	หมู่บ้าน	จำนวนคร้วเรือนประมง				คร้วเรือน ลูกจ้างประมง
			ประมง ทะเล	เพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำอย่างเดี่ยว	ทั้ง 2 อย่าง	รวม	
เกาะยวน้อย	5	ริมทะเล	68	4	12	84	4
เกาะยวน้อย	6	แหลมยาง	49	6	10	65	2
เกาะยวน้อย	7	อันเป้า	47	0	2	49	3
ไม่ใช่เขตพื้นที่เทศบาล			311	17	33	361	30
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	43	2	7	52	4
เกาะยาวใหญ่	2	ช่องตลาด	55	0	3	58	8
เกาะยาวใหญ่	3	ย่าหมี	24	0	2	26	3
เกาะยาวใหญ่	4	คลองบอน	29	0	0	29	9
ไม่ใช่เขตพื้นที่เทศบาล			151	2	12	165	24
พรุโน	1	โล๊ะโป๊ะ	34	0	0	34	7
พรุโน	2	พรุโน	40	0	0	40	20
พรุโน	3	อ่าวกะพ้อ	79	1	0	80	23
พรุโน	4	ท่าเรือ	65	0	0	65	6
พรุโน	5	คลองดินเหนียว	48	0	0	48	1
พรุโน	6	ออก	34	0	0	34	15
พรุโน	7	โล๊ะปาเหนด	19	0	2	21	29
ไม่ใช่เขตพื้นที่เทศบาล			319	1	2	322	101
อ.เกาะยาว			781	20	47	848	155

ที่มา : สำมะโนประมงทะเล, 2540

ก. การทำประมงทะเล

1) จำนวนและประเภทของเรือประมง

อำเภอเกาะยาว มีจำนวนเรือประมงทั้งหมด 697 ลำ โดยส่วนใหญ่เป็นเรือที่มีเครื่องยนต์(ร้อยละ 96.99) มีเพียงร้อยละ 3.01 ที่เป็นเรือแบบไม่มีเครื่องยนต์ ในกลุ่มของเรือที่มีเครื่องยนต์นั้น สามารถจำแนกเรือได้เป็น 2 ลักษณะ คือ เรือที่มีเครื่องยนต์นอกเรือ(เรือหางยาว) มีจำนวน 565 ลำ คิดเป็นร้อยละ 81.06 ของจำนวนเรือทั้งหมด และเรือที่มีเครื่องยนต์ในเรือ(เรือวางท้อง) จำนวน 111 ลำ คิดเป็นร้อยละ 15.93 ของจำนวนเรือทั้งหมด ขนาดของเรือที่มีเครื่องยนต์ใน

เริ่มมีตั้งแต่ขนาดน้อยกว่า 5 ตันกรอส จนถึง 50-99 ตันกรอส ดังนั้นโดยส่วนใหญ่ของชาวประมงในอำเภอเกาะยาวเป็นชาวประมงพื้นบ้านที่ทำการประมงบริเวณชายฝั่งรอบเกาะ(ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 จำนวนเรือประมงจำแนกตามลักษณะของเรือ

ตำบล	หมู่	ไม่มี เครื่อง ยนต์	มีเครื่องยนต์										จำนวน เรือ ทั้งหมด
			เครื่องในเรือ(ตันกรอส)								เครื่อง นอกเรือ	รวม	
			<5	5-9	10-14	15-19	20-29	30-49	50-99	รวม			
เกาะยวน้อย	1	0	1	1	1	0	1	0	0	4	43	47	47
	2	0	0	0	1	0	0	0	0	1	27	28	28
	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35	35	35
	4	0	1	2	3	1	3	0	0	10	28	38	38
	5	1	0	1	0	1	0	0	0	2	77	79	80
	6	3	0	0	0	0	0	0	0	0	56	56	59
	7	2	0	0	0	0	0	0	0	0	50	50	52
รวม		6	2	4	5	2	4	0	0	17	316	333	339
เกาะยาวใหญ่	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	31	31	32
	2	1	0	1	3	5	1	0	0	10	34	44	45
	3	1	0	0	0	1	0	0	0	1	21	22	23
	4	0	0	1	0	0	2	1	0	4	23	27	27
รวม		3	0	2	3	6	3	1	0	15	109	124	127
พุนใน	1	0	0	2	0	1	2	0	0	5	26	31	31
	2	4	1	2	0	6	4	1	0	14	15	29	33
	3	4	2	6	9	2	6	1	0	26	42	68	72
	4	1	2	1	0	2	0	0	0	5	12	17	18
	5	2	1	3	5	3	0	3	2	17	17	34	36
	6	1	1	1	1	0	1	1	0	5	14	19	20
	7	0	0	0	4	0	0	0	3	7	14	21	21
รวม		12	7	15	19	14	13	6	5	79	140	219	231
อ.เกาะยาว		21	9	21	27	22	20	7	5	111	565	676	697

ที่มา สำนะโนประมงทะเล,2540

เมื่อพิจารณาจำนวนชาวประมงที่ได้จ่ายภาษีด้วยการเสียค่าอาชญาบัตร ในช่วงปี พ.ศ. 2541 จำนวนผู้เสียอาชญาบัตรคิดเป็นร้อยละ 74 ของชาวประมงพื้นบ้านจากสำมะโนประมงทะเล เครื่องมือที่ได้รับการชำระค่าอาชญาบัตร มากที่สุด คือ อวนลอยกุ้ง (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 จำนวนผู้มาเสียอาชญาบัตรจำแนกตามชนิดเครื่องมือประมง ปี พ.ศ. 2541

ตำบล	หมู่	บ้าน	ประเภทเครื่องมือ								รวม ทั้งหมด
			อวน ลอย กึ่ง	อวน จมปู	อวน ปลา ทราย	อวน ลอย ปลา อินทรีย์	อวน ลอย ปลา สีเสียด	อวน ล้อม ปลา กะตัก	อวน ลาก แผ่น ตะแม่	อวน ดำ	
เกาะยวน้อย	1	ท่าค่าย	51	-	-	-	-	-	-	-	51
	2	ใหญ่	19	1	-	-	-	-	-	-	20
	3	น้ำจืด	39	-	-	-	-	-	-	-	39
	4	ท่าเขา	29	-	9	-	7	-	-	-	45
	5	ริมทะเล	46	4	1	3	-	1	-	-	55
	6	แหลมยาง	31	1	2	-	-	-	-	-	34
	7	อ้นเป้า	35	-	-	-	-	-	-	-	35
รวม			250	6	12	3	7	1	0	0	279
เกาะยาวใหญ่	1	คลองเหี้ย	39	-	-	-	-	-	-	-	39
	2	ช่องหลาด	51	-	2	1	-	11	4	-	69
	3	ย่าหมี	27	-	-	-	-	-	2	-	29
	4	คลองบอน	14	-	1	-	-	-	3	-	18
รวม			131	0	3	1	0	11	9	0	155
พรุโน	1	โล๊ะโป๊ะ	14	-	1	-	-	1	-	-	16
	2	พรุโน	7	-	-	-	-	2	-	1	10
	3	อ่าวกะพ้อ	1	-	-	-	1	5	-	-	7
	4	ท่าเรือ	8	-	-	-	-	5	-	1	14
	5	คลองดินเหนียว	14	-	-	-	1	2	-	-	17
	6	ออก	5	-	-	-	1	1	-	-	7
	7	โล๊ะปาเหนด	2	-	-	-	-	9	-	-	11
รวม			51	0	1	0	3	25	0	2	82
อำเภอเกาะยาว			432	6	16	4	10	37	9	2	516

ที่มา : ประมงอำเภอเกาะยาว, ปี 2542

2) เครื่องมือทำการประมง

จากการศึกษาจากเอกสาร พบว่าเครื่องมือประมงที่ใช้ในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันตามความนิยมและความถนัดของแต่ละพื้นที่ ในรอบปีหนึ่งๆ ชาวประมงไม่ได้ใช้เครื่องมือเพียงเครื่องใดเครื่องมือหนึ่งเท่านั้น แต่จะสลับใช้เครื่องมือไปตามฤดูกาลและตามชนิดของสัตว์น้ำที่มีมากในช่วงนั้น และความนิยมในการใช้เครื่องมือประมงนั้นจะขึ้นกับปริมาณทรัพยากรที่พบหนาแน่นบริเวณใกล้บ้าน เครื่องมือที่ชาวประมงนิยมและพบมากที่สุด ในอำเภอเกาะยาว คือ เครื่องมือประเภทอวนติดหรืออวนลอย โดยเฉพาะอวนลอยกุ้ง พบมากเป็นอันดับหนึ่งในตำบลเกาะยาวน้อยและเกาะยาวใหญ่ ขณะที่ในตำบลพรุณก็พบเช่นเดียวกัน แต่เครื่องมือที่พบมากในตำบลพรุณ คือ อวนล้อมปลากะตัก กลับพบน้อยมากทั้งในตำบลเกาะยาวน้อยและเกาะยาวใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรปลากะตักและลูกปลาวัยอ่อนปลากะตักมีการแพร่กระจายหนาแน่นบริเวณตอนใต้ของเกาะยาว ทำให้ตำบลพรุณมีการทำประมงปลากะตักในเวลากลางวันมาก (ตารางที่ 20)

จากสำมะโนประมงทะเลใน ปี พ.ศ. 2538 สามารถจำแนกเครื่องมือประมงที่ใช้ในการทำประมงทะเลของราษฎรในอำเภอเกาะยาวสามารถได้เป็น 10 ประเภท ดังนี้ (ตารางที่ 21)

(1) ประเภทอวนล้อมจับ(Surrounding Nets) ได้แก่ อวนล้อมปลากะตักทั้งแบบใช้แสงไฟและไม่ใช้แสงไฟ

(2) ประเภทอวนลาก(Trawl Nets) ได้แก่ อวนลากคานถ่าง และอวนลากแผ่นตะเฆ่

(3) ประเภทอวนช้อนหรือยก(Lift Nets) ได้แก่ อวนช้อนปลากะตัก, อวนช้อนปลาจะระเม็ดดำ และจันปูหรือยอปู

(4) ประเภทอวนครอบ(Falling Nets) ได้แก่ อวนครอบหมึก, อวนครอบปลากะตัก, แหกุ้ง และแหปลากะบอก

(5) ประเภทอวนติดหรืออวนลอย(Gill Nets and Entangling Nets) ได้แก่ อวนลอยปลาอินทรี, อวนลอยปลาจะระเม็ดขาว, อวนลอยปลาเก๋า, อวนลอยปลาลัง, อวนปลากะบอก, อวนปลาลังเขียว, อวนลอยปลาลังหิน, อวนจมปลาเห็ดโคน, อวนจมปลา, อวนจมปู, อวนจมกุ้ง, อวนจมหมึก, อวนล้อมติดปลาลังเขียว, อวนล้อมติดอื่น ๆ และอวนลอยอื่น ๆ

(6) ประเภทลอบ(Traps) ได้แก่ ลอบลูกปลากะ, ลอบปลาใหญ่, ลอบปู และลอบหมึก

(7) ประเภทเบ็ด(Hooks and Lines) ได้แก่ เบ็ดมือ เบ็ดลาก และเบ็ดราว

(8) ประเภทเบ็ดเตล็ด(Miscellaneous Gears) ได้แก่ สับปะนง, ขอชุดปูทะเล, เก็บหอยแครง และอื่น ๆ